

2574

ԶԲՈՒՆՔ

ՀԱՄԱԶԱՅՆՈՒԹԵԱՆ

ԵՒ

ՇԱՐԱԴԱՍՈՒԹԵԱՆ

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ՀՐԱՀԱՆԳՆԵՐՈՎ

ԱՇԽԱՏԱՍԻՐԵՑ

ՍՄԲԱՏ ԴԱԻԹԵԱՆ

معارف نظارت جلیله سینک رخصتیه طبع اولنشد.

Կ. ՊՈԼԻՍ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Կ. Ճ. ԱՐԱՄԵԱՆ

491.39.-5

1894

7-23

421.542-3
7-73
ՅԿԶԲՈՒՆՔ
ՀԱՄԱԶԱՅՆՈՒԹԵԱՆ

Ե Ի

ՇԱՐԱԴԱՍՈՒԹԵԱՆ

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ՀՐԱՀԱՆԳՆԵՐՈՎ

Ա. ՇԽԱՏԱՍԻՐԵՅ

ՍՄԲԱՏ ԴԱԻԹԵԱՆ

معارف نظارت جلیله سینک رخصتیه طبع اولمشدر.

Կ. ՊՈԼԻՍ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ն. Ճ. ԱՐԱՄԵԱՆ

1894

12059

ՍԿԶԲՈՒՆՔ
ՀԱՄԱԶԱՅՆՈՒԹԵԱՆ

ԵՒ

ՇԱՐԱԴԱՍՈՒԹԵԱՆ

Ո՛Վ, ԻՆՁ ԲԱՆ

ՈՒՂՂԱԿԱՆ ՀՈՂՈՎ — ՏԵՐ ԲԱՅՅԻ

ՀՐԱՀԱՆԳ 1. — Կարգացե՛ք սա հասուածն եւ
քսե՛ք թէ ո՞ր բառեր կը համապատասխանեն ո՞վ
կամ ի՞նչ բան հարցումին:

Աստուած ամէն տեղ է, ամէն բան կը տեսնէ,
4ը լսէ եւ կը քննէ:

Ամէն բան Աստուած է ստեղծեր. արեւը՝ օր-
ուան իշխելու համար, լուսինը՝ գիշերուան լոյս
տալու համար:

Կէտը՝ որ ովկիանոսին ալիքները կը պատռէ,
փիղը՝ որ լեռներու վրայ կը վազվզէ, որդը՝ որ
գետին վրայ կը սողայ, ամէնն ալ Աստուծոյ
ստեղծուածներն են:

Թռչունները՝ կանաչ ճիւղերու վրայ ճըւճըւա-
լու առեն՝ Աստուծոյ գովեստ կ'երգեն. առուակը՝

2001
2754
34

քարերու մէջ ֆլֆլալով վազելու ատեն՝ Աստուծոյ անունը կ'օրհնէ : Ե՛ս ալ, թէպէտ դեռ պզտիկ տղայ եմ, ե՛ս ալ փառք կու տամ Աստուծոյ :

Կանոն 1. — Ո՞վ կամ ի՞նչ բան հարցման պատասխանող բառը կը կոչուի Տէր բայի :

Կանոն 2. — Տէր բային է այն բառը որ կը ցույնէ բային նշանակած գործողութիւնը կառարող անձը կամ իրը :

Կանոն 3. — Բայ կը կոչուին այն բառերը որ կը ցույնեն գործողութիւն կամ վիճակ (ընել կամ ըլլալ) :

Կանոն 4. — Տէր բայի կոնան ըլլալ Գոյականը, Դերանունը, Բայերուն աներեւոյթը և Դերբայները :

Կանոն 5. — Տէր բային կը գրուի ուղղական հստակ :

Գիտ. — Երբեմն Տէր բային յայտնի չի գրուիր, այլ լռելեայն կ'իմացուի :

ՀՐԱՀԱՆԳ 2. — Կետեւուն տեղ դրեմ Տէր բային :

... եղաւ առաջին քրիստոնեայ թագաւորը :
— ... մկրտեց Յիսուսը, Յորդանանի մէջ : —
... օրհնեց մանուկները : — ... կը սփռէ իր ճառագայթներն երկրի վրայ : — Ամառ ատեն ...
կը հասունանան : — Ամէն օր ... դպրոց կ'երթամ :
— ... կը կրթէ զիս : — ... օգտակար է տղոյ :
— ... թանկագին քար մ'է զոր ... կը գործա-

ծեն իբր զարդ : — ... առաքինի թագաւոր մ'եղաւ : — ... ամէն չաքաթ կ'այցելէ մեր դպրոցը : — ... կը հերկէ եւ կը մշակէ երկիրը : — ... բոյն կը շինեն ծառերուն եւ տանիքներուն վրայ : — Ձմեռ ատեն ... ցեխոտ կ'ըլլան : — ... կ'օրհնէ մեր տունը ամէն Ձատկի եւ Ծնունդի :

ՀՐԱՀԱՆԳ 3. — Կետեւուն տեղ դրեմ տէր բային (նոյն ձայնը հանդիսանալու անունը) :

... կը մայէ : — ... կը բառայէ : — ... կը վրնջէ կամ կը խնջէ : — ... կը դաայ : — ... կը հաջէ : — ... կը մլաւէ կամ կը նուայ : — ... կը կուկայ : — ... կը դայլայլէ : — ... կը ճռռռոզէ : — ... կ'ոռնայ : — ... կը մռնէ : — ... կը սուլէ կամ կը ֆշայ : — ... կը բզզայ : — ... կը թնծկայ : — ... կը խօսի :

ԶՈՎ, ԻՆՉ ԲԱՆԸ

ՀԱՅՏԱԿԱՆ ՀՈՒՈՎ — ՍԵՌԻ ԽՆԴԻՐ

ՀՐԱՀԱՆԳ 4. — Կարգացե՛ք հետեւեալ հաս-
տածն ու բռե՛ք թէ ո՞ր բառեր կը համապատաս-
խանեն զո՞վ կամ ի՞նչ բանը հարցման :

Հիմա կը սարկիմ զԱստուած ճանչնալ, մօրիկ
կ'ընեմ վարժապետիս խրատները, կ'իմանամ որ
Աստուած ստեղծեր է զիս, որպէս զի սիրեմ զինքը :
Ուրեմն պիտի սիրեմ իմ ստեղծողս, ու չպիտի

խաչնիմ ամէն ատեն իրեն պատիւ ու փառք տալու :

Գիտեմ թէ Յիսուս՝ Որդին Աստուծոյ՝ իր աստուածային վարդապետութիւնը մարդոց սորվեցնելէ վերջ, ինքզինքը մեր փրկութեան համար զոհեր է, խաչին վրայ անարգաբար մեռնելով: Երեք օրէն յարութիւն է առեր, քառասուն օրէն վերջն ալ երկինք համբարձեր է: Բայց իր խաչին զոհը անմահացնելու համար քահանան սուրբ պատարագով անոր յիշատակը կ'ընէ. մենք ալ մեր աղօթքն ու մաղթանքները կը խառնենք անոր ձայնին, եւ կ'աղաչենք զԱստուած որ ներէ մեր յանցանքները, զմեզ չարիքներէ պահէ :

Կանոն 6. — Զո՞վ կամ ի՞նչ քանը հարցման պատասխանն է սեռի խնդիր :

Գիտ. — Խնդիր կամ յրացուցիչ կը կոչուի այն բառը որ բային իմաստը կ'ամբողջացնէ :

Կանոն 7. — Սեռի խնդիր է այն բառը որ կը ներկայացնէ ներգործական բային նախակած գործողութեան առարկան :

Կանոն 8. — Սեռի խնդիր կրնան ըլլալ Գոյականները, Դերանունները, Բայերունք Աներեւոյթը և Դերբայները :

Կանոն 9. — Սեռի խնդիրը կը դրուի հայցական հոլով :

ՀՐԱՀԱՆԳ 5. — Կետեւում տեղ դրե՛ք սեռի խնդիրներ :

Հոլը մարեց . . . : — Կատուն կը բռնէ եւ կ'ուտէ . . . : — Քահանան կը մկրտէ . . . : — Մայր . . . կը սիրէ եւ կը խնամէ : — Մանկավարժը կը կրթէ . . . : — Աստուած կը վարձատրէ . . . : — Լուսանկարիչը կը հանէ . . . : — Յուզամասնեց . . . : — Դերձակը կը ձեւէ ու կը կարէ . . . : — Բարի ծառը կու տայ . . . : — Պէտք է սիրենք . . . : — Հրդեհը լափեց . . . : — Օրէնքը կը պատժէ . . . : — Բոյր . . . կը հիւսէ : — Դասատուն պիտի պատժէ . . . : — Գինեպանը կը վաճառէ . . . : — Զորս աւետարանիչները գրեցին . . . :

ՈՐՈՒ, ԻՆՉ ԲԱՆԻ

ՏՐԱԿԱՆ ՀՈԼՈՎ — ԲՆՈՒԹԵԱՆ ԽՆԴԻՐ

ՀՐԱՀԱՆԳ 6. — Կարգացե՛ք եւ ըսե՛ք թե ո՞ր բառեր կը համապատասխանեն որո՞շ, ի՞նչ քանի հարցման :

Անոնք որ կ'ողորմին աղքատներուն, Աստուծոյ փոխ կու տան : — Յիսուս պատուիրեց իր աշակերտներուն՝ խոնարհ ըլլալ, եւ անոնց տուաւ իր խոնարհութեան օրինակը : — Վարդապետը ամէն օր կը քարոզէ ժողովուրդին, որպէս զի հետեւին

այս վսեմ օրինակին : — Պանդուխտը կը վերադառնայ իր հայրենիքը , կարօտացեալ մայրը կը փարի իր զաւկին եւ իր արցունքները կը խառնէ անոր արցունքին : — Շնորհակալ ըլլանք Աստուծոյ որ մեզի կը պարգեւէ անբաւ բարիքներ : — Ամէն բանէ առաջ վարժուինք մաքրութեան , հնազանդութեան եւ աշխատութեան . ասով պիտի հասնինք երջանկութեան՝ որուն կը ցանկանք : — Ներենք մեր թշնամիներուն եւ ջանանք օգտակար ըլլալ մեր նմաններուն :

Կանոն 10. — Որո՞ւ կամ ի՞նչ բանի հարցման պատասխանը կը կոչուի բնութեան խնդիր :

Կանոն 11. — Բնութեան խնդիրը կ'ըլլայ տրական , գործիական կամ բացառական հոլով անունը , դերանունը , բայերուն անեքեւոյթը եւ դերբայները :

ՀՐԱՀԱՆԳ 7. — Կետեւում տեղ դրե՛ք տակ սն հոլով բնութեան խնդիրներ :

Նամակը գրեց եւ . . . զրկեց : — Քար մը նետեցի . . . եւ պտուղները վար թափեցան : — Մտիկ ըրէ իմ . . . : — Ո՞վ զարկաւ . . . : — Ա՛ռ տա գրիչը եւ տուր . . . : — Պէտք է ողորմութիւն տալ . . . : — Այս գիրը յանձնէ . . . : — Վարդապետը քարոզ կու տայ . . . : — Վեհանձն մարդը կը ներէ . . . : — Յիսուս պատուիրեց . . . որ երթան Ս. Աւետարանը քարոզեն . . . : — Գնա՛ զրուցէ՛ . . . որ հոս

գայ : — Եղբայրս գիրք մը նորերեց . . . : — Բարիք ըրէ . . . : — Օգնէ դուն . . . որ Աստուած ալ օգնէ : — Ով որ կ'ողորմի . . . փոխ կու տայ . . . : — Ինչո՞ւ կը խառնուիս իմ . . . : — Ընդարձակ . . . տէր եմ :

ՈՐՈՎ , ԻՆՉ ԲԱՆՈՎ

ԳՈՐԾԻԱԿԱՆ ՀՈՒՈՎ — ԲՆՈՒԹԵԱՆ ԽՆԴԻՐ

ՀՐԱՀԱՆԳ 8. — Կարգսցե՛ք հետեւեալը եւ քսե՛ք քէ ք՞ր բառեր կը համապատասխանեն որո՞վ , ի՞նչ բանով հարցումին :

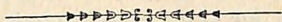
Յակոբին խրճիթը շինուած էր ցախերով , մօրիներով , փուշերով եւ ամէն տեսակ մացառներով ծածկուած դետնի մը վրայ : — Մշակն արօրով կը հերկէ երկիրը , մանգաղով կը հնձէ ցորենը : — Մենք կը ճամբորդենք ոտքով , ձիով , կառքով , չոգեկառքով եւ չոգենաւով : — Ջրոտ կերակուրները կ'ուտենք դգալով . դանակով կը կտրենք հացը եւ միսը . կերպասները կը կտրենք մկրատով : — Աղաւմանդը կը տաշուի իր փոշիով : — Լրագիրն ու գիրքը կը տպուին մամուլով : — Աղօրիքը կը դառնայ հոփով , իսկ ջաղացքը ջուրով : — Անտառները ծածկուած են վայրի ծառերով , մացառներով եւ այլ անպէտ բոյսերով : — Երբ ձեզի բան մը հարցնեն , պէտք է քաղաքավարութեամբ պատասխանէք :

Կանոն 12. — Որո՞վ կամ ի՞նչ բանով

հարցման պատասխանն ալ ընտրեան խնդիր
կը կոչուի :

ՀՐԱՀԱՆԳ 9. — Կետեռուն տեղ դրեք գործիա-
կան հոլով բնութեան խնդիրներ :

... գիր կը գրենք: — ... կը կտրենք հացը:
— Մշակն ... կը հերկէ երկիրը եւ ... կը հնձէ
ցորենը: — Ձկնորսը ձուկ կ'որսայ ...: — Սեւ տախ-
տակի վրայ ... կը գրեն, իսկ թղթի վրայ ...: —
Որմնադիրը պատ կը հիւսէ ...: — Հորէն ջուր կը
քաշեն ...: — Մոմը կը շինեն ...: — Մարդիկ
կը ճամբորդեն ..., ..., ..., ...: — Բուրդը
կը գզեն ... — ... գամ կը քամեն, իսկ ...
փայտ կը տաշեն: — ... կը ձեղքեն փայտը: —
Կիները կը զարդարուին ..., ..., ...: —
Պարտէզները կը չրջապատուին ...: — Վերա-
բոյժը կը ձեղքէ վերքը ...:

ՈՐՄէ՞, Ի՞նչ ԲԱՆԷ

ԲԱՅԱՌԱԿԱՆ ՀՈՒՈՎ — ԲՆՈՒԹԵԱՆ ԽՆԴԻՐ

ՀՐԱՀԱՆԳ 10. — Կարգայե՛ք եւ ըսե՛ք թե ո՞ր
բառեր կը համապատասխանեն *որմե՞, ուրկե՞* կամ
ի՞նչ քանե՞ հարցումին :

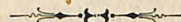
Երեք օր վերջը հայրս պիտի գայ գիւղէն: — Ձեմ
ուղեր ձեզմէ զատուիլ: — Պէտք է աղաք օգտուին
իրենց առած դասերէն, բնաւ չփախչին դպրոցէն,

ամէն առտու ժամանակին մեկնին իրենց տունէն:
— Ոչխարները կը վերադառնան արօտավայրէն:
— Ճամբորդները կամուրջէն անցան եւ լեռնէն վեր-
ելան: — Անտառներէն կը կտրենք ծառեր եւ ա-
նոնցմէ կը շինենք մեր կահերը: — Խաղողէն ի՞նչ
բաներ կը շինուին, գիտէ՞ք: — Լուսինն արեւէն
կ'առնէ իր լոյսը: — Հեռու կեցէք հար ընկեր-
ներէ, ձեզի համար անոնց ընկերութենէն ո՛չ թէ
օգուտ՝ այլ վնաս կու գայ: — Երկաթէն աւելի
դիմացկուն է պողպատը:

Կանոն 13. — Ո՞րմե՞, ուրկե՞ կամ *ի՞նչ*
քանե՞ հարցման պատասխանն ալ ընտրեան
խնդիր կը կոչուի:

ՀՐԱՀԱՆԳ. — Կետեռուն տեղ դրեք բացա-
ռական հոլով բնութեան խնդիրներ:

... քաղեցի խնձորն ու կերայ: — ... կը
տեղայ անձրեւ, կարկուտ, ձիւն: — ... կը հա-
նենք այլ եւ այլ մետաղներ: — Այս երեկոյ կա-
նուխ պիտի արձակուինք ...: — Յանցաւորները
պիտի զրկուին ...: — Մեր փայտը կու գայ ...:
— Քանի մ'օրէն պիտի բաժնուիմ ...: — Ար-
դարները չեն վախճար ...: — Ձեմ ուղեր ...
հեռու ապրիլ: — Քսան տարի է որ հեռացեր եմ
... — Եղբայրս ... վերադարձաւ: — ... կը
շինուի հաց եւ ... գինի: — Ծովերը կը կաղ-
մուին ... եւ գետերը՝ ...:

ՀՐԱՀԱՆԳ 12. — Կարգացե՛ք եւ ըսե՛ք քե, ո՞ր բառերը կը համապատասխանեն ի՞նչ հարցման :

Այս տղաքը աշխատասէր աշակերտներ են : — Հաւը ձուածին է : — Սոխակին ձայնն անուշ է, մարգագետինը քնքուշ է : — Սիսակ ժրջան տղայ մ'է : — Շունը հաւատարիմ կենդանի մ'է : — Կոտիմը բանջարեղէն է, բայց գիտորը ներկ է, կապարը մետաղ մ'է : — Արծիւը թռչուններուն թագաւորն է : — Խոհեմ եղի՛ր, որ ամէն մարդ սիրէ զքեզ : — Սեղանը պատրաստ է, հրամայէք ճաշի : — Դաւիթ մարդարէն նախ հովիւ էր, ապա եղաւ թագաւոր : — Ձին օգտակար կենդանի է : — Ուղտը կը կոչուի անապատի նաւ : — Կապիկը նմանող կենդանի մ'է : — Կատուն կեղծաւոր է բնութեամբ, իսկ շունը հաւատարիմ եւ անձնուէր է : — Խնչ տեսակ մարդ է աս, չկրցայ հասկնալ : — Շարադրութեան դասը օգտակար է : — Անգուլթ մի՛ ըլլար : — Հաճելի օր մ'էր զոր անցուցի ձեզի հետ : — Հարստութեամբ երջանիկ չենք ըլլար : — Ասոնք են իմ զաւակներս : — Վարդը անուշահոտ ծաղիկ մը չէ :

Կանոն 13. — Ի՞նչ հարցման պատասխանը կը կոչուի *ստորոգելի* :

Կանոն 16. — Ստորոգելիէ՛ տական բային տէր բային որպիսութիւնը կը ցուցնէ :

Ծան. — Ուրիշ քանի մը բայեր ալ կըրնան ստորոգելի ունենալ. ինչպէս *ընտել, կարգել, անուանել, հայլն* :

Կանոն 17. — Ստորոգելի կրնան ըւալ գոյականը (ուղղական հոլով) և ածականը :

ՀՐԱՀԱՆԳ 13. — Գիծերուն տեղ սա բառերը դրե՛ք ըստ պատշաճին :

Ճերմակ, ծեր, կորացած, իմասուն, խորշմած, տխուր, քանկազին, դանդաղ, փորձառու, դողդոջուն :

Մեծ հայրս — է, անոր մագերը — են, դէմքը — է, քամակը — է, ձեռքերը — են, քալուածքը — է, աչքը — է, բայց — մարդ է ան, խօսքերը — են, իր խրատները — են :

ՀՐԱՀԱՆԳ 14. — Սա ածականներուն փոխանակել գոյական դիր :

Կանաչ, ժանգոտ, ձերմակ, թունաւոր, անուշ, խորամանկ, փայլուն, ժրջան, պատուաւոր, պայծառ, կակուղ, երկայն, սուր, քաղցր, կայտառ, փառաւոր, երկչոտ, դիւրաբեկ, կասկածոտ, որդեսէր, հաւատարիմ, նորաշէն, սրտաւետ, ընտիր, աշխէտ, խառտուրիկ :

ՀՐԱՀԱՆԳ 15. — Գիծերուն տեղ իմաստին յարմար ածականներ դիր :

— է արեւն, երբ — երկինքին վրայ կը փայլեն եկէք, տեսէք սա — վարդը, ծաղիկներուն թա-

գունին, թերթերը — են, տեսքը — եւ — : Անոր — հոտը բռնեի է օդը : Կանկարը — փուշերով պատած է : Կաղնին կը բուսնի — լեռներու եւ — անտառներու մէջ, եւ — արմատ կը ձգէ հողին մէջ. այդ — ծառը դէմ կը դնէ ձմեռուան — հովերուն : Երբ ցորենը ցանես — հողի մէջ, — հունձք կու տայ : — Հունտ մը — ծառ մը կ'ըլլայ արեւին ու ջուրին շնորհիւ :

ՀՐԱՀԱՆԳ 16. — Սա գոյականներուն մէյմէկ ածական կցէ : Յետոյ անոնցմով խօսքեր կազմէ :

Օր, օձ, օդ, աչք, աւազ, ճիչ, աղջիկ, աղուէս, արեւ, ճամբայ, տուն, սիրտ, խրատ, քահանայ, փողոց, գառնուկ, մանգաղ, արտ, ծաղիկ, ժամացոյց, հաւկիթ, քացախ, ապակի, ձայն, դանակ, երկինք :

ՀՐԱՀԱՆԳ 17. — Սա բառերը իբր ստորգելի գործածէ մէյմէկ խօսքի մէջ :

Մայրաքաղաք, ծով, կղզի, գետ, լեռ, ծառ, պտուղ, մարդ, կենդանի, դասական առարկայ, խաղալիկ, հագուստ, դասընկեր : — Ճերմակ, կարմիր, կապոյտ, քաջ, սուր, խելացի, բարակ, աղտոտ, մաքուր, ծուռ, տափակ, երկայն, սուտ, իրաւ :

ՀՐԱՀ. 18. — Գիծերուն տեղ ստորգելիներ դիր :

Մարմարան — է : Վերարկուն — է : Դպրոցն ու եկեղեցին — են : Էջմիածինը — է : Ընկերներս — են : Վարդը — է : Եփրատը — է : Մեր

վարժապետները — են : Ես — պիտի ըլլամ : Վահան, շատ — ես : Տղաքը — թող կենան : Զիս — ճանչցիր : Զքեզ — ընտրեցի : Անոնց — եղիր : Քու վերջդ — պիտի ըլլայ : Դաւիթ — եղաւ : Տիրացու Վրթանէս — ձեռնադրուեցաւ :

ՈՐՈՒՆ, ԻՆՉ ԲԱՆԻՆ

ՍԵՌԱԿԱՆ ՀՈԼՈՎ — ՅԱՏԿԱՅՈՒՅԻՉ

ՀՐԱՀԱՆԳ 19. — Կարդացէ՛ք եւ քսէ՛ք քէ ո՞ր բառեր կը համապատասխանեն որո՞շմ կամ ի՞նչ քանին հարցման :

Յիսուս է Աստուծոյ որդին, որ մարդոց փրկութեան համար աշխարհ գալով՝ խաչին փայտը առաւ իր ուսին վրայ : — Վարդին թերթերը կը բացուին եւ անուշ հոտ կը բուրեն : — Անձրեւին ջուրը կաթիլ կաթիլ կ'իջնէ երկինքէն : — Աստուծոյ գթութիւնը հայցեցէք : — Սեղանին ծածկոցը փռեցէք : — Ծերերուն օրհնութիւնը առէք, որպէս զի շատ ապրիք : — Դպրոցին տնտեսը բարի մարդուկ մ'է : — Մարդիկ անիրաւ տեղը կը գանգատին ձմեռուան ցուրտէն եւ ամառուան տապէն : — Երաժշտութեան խաղերը եօթն են : — Ընկոյզին միջուկը կ'ուտուի եւ ոչ կեղեւը : — Երկինքին աստղերը կը փայլին գիշերը : — Դրացիիդ տան եւ ինչքին աչք մի՛ տնկեր : — Գնատակին հատիկները կը գլորին : — Ճամբուն երկու

կողմերը ծառեր անկուած են : — Այս օրուան փուշը , վաղուան նուշը :

Կանոն 18. — Որո՞ւն կամ ի՞նչ բանին հարցման պատասխանող բառը կը կոչուի յասկացոցիչ :

Կանոն 19. — Յատկացուցիչ կը կոչուի այն սեռական հոլով բառը որ կը ցուցնէ թէ բան մը որո՞ւ կը վերաբերի :

Կանոն 20. — Յատկացուցիչ ունեցող բառը կը կոչուի յասկացեալ :

Կանոն 21. — Յատկացուցիչ կրնան ըլլալ գոյականն ու դերանունը :

ՀՐԱՀԱՆԳ 20. — Կետեռուն տեղ դրեմ յասկացուցիչներ :

... հոտը անուշ է : — ... գոյնը կապոյտ է : — ... տեսքը հաճելի է : — ... գոյնը ճերմակ է : — ... գոյնը դեղին է : — ... գոյնը սև է : — ... շեղքը սուր է : — ... միջուկը կակուղ է : — ... ձագը կը կոչուի հորթ : — ... տունկը կը կոչուի որթ : — ... ձայնը հեռուէն լաւ կու գայ : — ... ցաւին չեմ դիմանար : — ... ծայրը կոտրեցաւ : — ... պատը փլաւ : — Կը լսե՞ս ... խրինջիւնը : — ... ձայնն անուշ է : — ... խորշումները ծերութեան նշան են : — ... հոտը հաճելի է : — ... անկիւնը մարդ մը կայնած է :

ՀՐԱՀԱՆԳ 21. — Գիծերուն տեղ իմաստին յարմարող յասկացեալներ դրեմ :

Աստուծոյ — : Երկինքին — : Թագաւորին — : Դատաւորին — : Կենդանիներուն — : Նոյի — : Դաւիթ մարգարէին — : Ծովին — : Գիրքին — : Ճգնաւորին — : Դաշնակին — : Սոխակին — : Մարդոց — : Մեղաւորներուն — : Գրասեղանին — : Գլխուն — : Զուրին — : Սեղանին — : Զանգակին — : Պարտէզին — : Մեռելներուն — : Գրիչիս — : Վերաբերուիդ — : Հօրս — : Մեր բարեկամին — : Զեր դրացիին — : Անոնց քրոջը — : Խաղաղութեան — : Նամակին — :

ԾԱՆ. — Նորէն կարդացիք նոյն բառերը եւ ուրիշ յասկացեալներ ալ գտե՛ք , յետոյ անոնցմով խօսքեր շինեցե՛ք , այսպէս . — Աստուծոյ գրութիւնն անբաւ է :

ՀՐԱՀԱՆԳ 22 — Հետեւեալ խօսքերն ամբողջացուցե՛ք՝ նախադրութեանց եով դնելով պատշաճ խնդիրներ , սեռական հոլով :

Դաւիթ ելաւ — դէմ հւ սպաննեց զնա իր պարսառիկով : Աստուած Եգիպտոսէն ազատեց Իսրայէլացիները — ձեռքով : Խաղողը կը ձմէն դինի — համար : Զուկերը կ'ապրին — մէջ , իսկ թրուշուներն — մէջ : — առջեւ երկրպագութիւն կ'ընեն : — դէմ օղը քիչ մը պարզուեցաւ : Ծոգեհաւով կը ձամբորդեն — վրայ , իսկ ձիով կամ կառքով՝ — վրայ : Առանց — չպիտի կրնամ դուրս ելլել :

ՀՐԱՀԱՆԳ 23. — Սեռական հոլովով բառ մը

աւելցուցեք հետեւեալ անուններէն առաջ, յայտնելու համար թէ որո՞ւն կրնայ ըլլալ այդ բառերուն նշանակած իրը կամ յատկութիւնը կամ գործողութիւնը: Խնչպէս թոյլունի՞ն կտուցը, շունին հայիւնը, եւն.

Կենդանիի անուն. — կտուցը, — բբուկը, — ագիւն, — տտունը, — պոչը, — կնձիթը, — հաւկիթը, — գաւակը, — բաշը, — ցաւակը, — սմբակը, — գեղմը, — երգը, — եղջիւրները, — կեղծաւորութիւնը, — հպարտութիւնը:

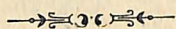
Անձին անունը որ կը գործածէ այդ գործիքը:

— տապարը, — մարակը, — ուռկանը, — վրձինը, — մանգաղը, — ցուպը, — գաւազանը, — յօտոցը, — սղոցը, — մկրատը, — ուրագը, — դանակը, — սրինգը, — կկոցը, — հրացանը, — ածելին:

ՀՐԱՀԱՆԳ 24. — Հետեւեալ բառերուն կցեցեք անուն մը կամ դերանուն մը. յետոյ նոյն բառերով խօսքեր կազմեցեք:

Օրինակ. — Հօրս համար, քրոջս հետ, քեզի դէմ:

1. Համար, հետ, դէմ, չափ, հակառակ, մօտ, պէս, համեմատ: 2. Առանց, մինչեւ, դէպի, փոխանակ: 3. Զատ, վեր, վար, մինչեւ: 4. Առջեւ, ետեւ, վրայ, տակ, ներքեւ, մէջ, քով, դէմ, տեղ:

ՈՐ

ԲԱՅԱՅԱՅՏԻՉ ԵՒ ԲԱՅԱՅԱՅՏԵԱՆ

ՀՐԱՀԱՆԳ 25. — Կարգացեք եւ ըսեք թէ որո՞նք են այն բառերը որ ուրիշ բառերու իմաստը բացայայտելու համար դրուած են:

Դաւիթ մարգարէն սաղմոսներ գրեց: — Յովսէփ՝ Մարիամին այրը՝ հիւանդութիւն կ'ընէր: — Յիսուս՝ Աստուծոյ որդին՝ ծնաւ Բեթղէհէմ քաղաքին մէջ: — Ընկերս՝ Արտաշէս՝ գիրք մը տուաւ ինծի: — Թուրքիոյ մայրաքաղաքը՝ Կ. Պոլիս՝ գեղեցիկ քաղաք է: — Ներսէս Շնորհալի գրեց Ընդհանրական գիրքը: — Յակոբ նահապետ տասներկու որդի ունէր: — Յովսէփ՝ Յակոբի որդին՝ Խամայէլացի վաճառականներուն ծախուեցաւ: — Եփրատ ու Տիգրիս գետերը կը թափին Պարսից ծոցը: — Պրուսա քաղաքին մօտ կան շատ մը ջերմուկներ: — Շատո՞նց է որ բաժնուեր ես ծննդավայրէջ՝ Ադրիանուպոլսէն:

Կանոն 22. — Ո՞ր հարցման պատասխանող բառը կը կոչուի Բացայայտիչ:

Կանոն 23. — Բացայայտիչը կը դրուի ուրիշ բառի մը իմաստը մեկնաբանելու համար:

Կանոն 24. — Բացայայտիչ ունեցող բառը կը կոչուի Բացայայտեալ:

Կանոն 25. — Երբ բացայայտիչը բացայայտեալէն վերջը դրուի, անոր հօլովը կ'առնէ: Օրինակ. Աղէքսանդրի՝ Մակեդոնացոց թագաւորին՝ պատմութիւնը կը կարդամ:

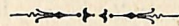
ՀՐԱՀԱՆԳ 26. — Սա խօսքին մէջ գտնուող բացայայտիչները շնչեցեք:

Անգղիոյ մայրաքաղաքը՝ Լոնտոն՝ Թէյմզ գե-

տին վրայ շինուած է: — Յիսուս մկրտուեցաւ Յովհաննէս Մկրտիչէն, Յորդանան գետին մէջ: — Դերձակ Պողոս՝ մեր դրացիին, կօշկակար Յակոբին տղան է: — Տրապիզոն երեք օր հեռու է Թուրքիոյ մայրաքաղաքէն՝ Կ. Պոլիսէն: — Մեր տաներէցն է Տէր Յովհաննէս քահանան: — Եղբորդ բարեկամը՝ Յովսէփ՝ հիւանդութենէ ազատեցաւ: — Պատմութիւնը՝ այն օգտակար ուսումը՝ պէտք է խնամով սորվինք: — Վան քաղաքը կը գտնուի համանուն լիճին քով: — Ընկերէդ՝ Սարգիսէն՝ թերթ մը թուղթ ուղէ: — Աղթամար, Աւատէր, Կտուց եւ Լիմ կղզիները կը գտնուին Վանի լիճին մէջ: — Ներսէս Կաթողիկոս հիմնեց դպրոցներ եւ որբանոցներ: — Յորդանան գետը Լիբանան լեռներէն կը բղխի եւ Գալիլիա ծովակը ձեւացնելէ յետոյ կը թափի Մեռեալ ծովը:

ՀՐԱՀ. 27. — Կեցեալսն տեղ բացայայտչներ դրեմ: . . . քաղաք հազար եկեղեցի ունէր, կ'ըսեն: — . . . թագաւոր թուղթ գրեց Յիսուսի: — Նոյն տապանն իջաւ . . . լերան վրայ: — . . . գետը Եղիպտոսի մէջէն կ'անցնի: — . . . Մակեդոնացոց թագաւորը՝ Փիլիպպոսի որդին էր: — . . . Վարժապետ պատմութեան դաս կու տայ մեզի: — . . . Լեռը ձիւնապատ է: — Մեր դրացին՝ . . . որմնադիր է: — . . . վարդապետ կրօնագիտութեան դասատու կարգուեցաւ: — Աստուած Իսրայէլացիներուն տուաւ տաճարանեայ պատուիրանքը . . . մարգարէին ձեռօք: — Առաջին մարդն՝ . . . խաբուեցաւ իր կնոջմէն՝ . . . : — Յիսուս խաչուեցաւ:

. . . լերան վրայ: — . . . գետին վրայ կը ճամբորդեն լաստով: — Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը՝ . . . կը գտնուի . . . վանքին մէջ: — . . . առաքեալը Մաթիոսին ականջը կտրեց:

ՎԵՅ ՀՈՒՈՎՍԵՐՈՒՆ ԶՈՒԳԱԿԵՌՈՐ

Ծան. 26. — Վեց հոլովներուն վրայ տըրուած նախընթաց կանոններն ամփոփելով՝ կը դնենք բաղդատական ցուցակ մը որմէ գիւրին է հետեյնել անոնց զանազանութիւնը.

Ուղղական, Տէր ԲԱՅԻ. Մանուկները կը սնանին կաթով:

ՍՏՈՐՈԳԵԼԻ. Մենք այն քարը առնան կարծեցինք:

Հայցական(*) ՍԵՌԻ ԽՆԴԻՐ. Ուշադրութեամբ կը սերտենք մեր դասը:

Միթէ չե՞ս ճանչնար գիւս:

Տրական	$\left\{ \begin{array}{l} \text{ԲՆՈՒԹԵԱՆ} \\ \text{ԽՆԴԻՐ} \end{array} \right\}$	$\left\{ \begin{array}{l} \text{Հոգ տար առողջութեանը} \\ \text{Արօժիկ կը հերկեն արտերը:} \\ \text{Զգուշացիր չար ընկերներէ:} \end{array} \right\}$
Գործիական		
Բացառական		
Սեռական, ՅԱՏԿԱՅՈՒՑԻԶ.		Դպրոցին զանգակը կը հնչէ:

(*) ԳԻՏ. — Բնութեան խնդիր կը նկատուին այն հայցական հոլով բառերը որ ժամանակի տեղադրութիւն, ջափ եւ հեռաւորութիւն կը նշանակեն: Օր. Զորս օր սպասեցինք: Հիմզ կանգուն գնեցի: Երկու փառսափ քաղցին:

ԴԷՊԻ ՈՒՐ, ՈՐ ՏԵՂ (Շարժում)

ԱՆՆԱԽԻՐ ՏՐԱԿԱՆ — ԲՆՈՒԹԵԱՆ ԽՆԴԻՐ

ՀՐԱՀԱՆԳ 28. — Կարգացե՛ք սա հրահանգը եւ ըսե՛ք թէ ո՞ր բառեր կը համապատասխանեն, ո՞ւր հարցման :

Տղաքը դպրոցէն արձակուելով՝ տուն պիտի երթան: — Եղբայրդ մեզմէ երեք օր առաջ գիւղ հասաւ: — Այս բեռները առաջին շոգենաւով Պոլիս դրկեցէք: — Գողերը, որ լեռը փախած էին, բռնուեցան և բանտ դրուեցան: — Քիչ ատենէն հեռաւոր քաղաք մը պիտի երթանք: — Սա բանւորները դաշտ պիտի տանիս եւ աշխատցնես: — Ոչխարները արօտատեղին առաջնորդեցէք: — Եթէ զիս տեսնել կ'ուզէք, վաղը սենեակս կրնաք գալ: — Աշխատասէր տղան սիրով կը յաճախէ դպրոց: — Ամէն առտու եկեղեցի դնա՛ և անկից ուղղակի գործիդ գլուխը եկուր: — Այս ծրարները կրնա՞ս շուկայ տանիլ: — Ես դաշտ կերթամ, դուք անտառ մտէք: — Միտքս բան մը ինկաւ: — Սա մասնին մատդ անցուր: — Հողիս բերանս եկաւ:

Կանոն 27. — Տրական հոլով բնութեան խնդիրն ուղղական ձեւով կը գործածուի դէպի սեղ մը շարժում ցուցնող բայերու հետ: Չըսուի՝ Գիւղին մտնել, ծովին իյնալ: Պէտք է ըսել՝ Գիւղ մտնել, ծով իյնալ:

Այս ձեւ գործածութիւնը գրաբարի ի նախդիրով տրական հոլովէն կը ծագի, աշ-

խարհաբարի մէջ ի նախդիրը կրճատուելով: Այսպէս. փոխանակ կ'երթամ ի տուն, դարձաւ ի ֆաղափ ըսելով՝ ի նախդիրը յապաւեւով կ'ըսենք. տուն կ'երթամ, ֆաղափ դարձաւ:

ՀՐԱՀԱՆԳ 29. — Կետեուն սեղ դրե՛ք պատշաճ բառերը աննախդիր տրական ձեւով:

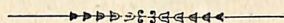
Վաղը մեր . . . եկէք: — պաշտօնակա . . . բերելու մոռցած եմ: — Մատաղ հասակի մէջ մեռաւ եւ . . . դրուեցաւ: — Եղբայրս մօտակայ . . . ճամբեցինք: — Շոգենաւն երեք ժամէն . . . պիտի մտնէ: — Յիսուս . . . եկաւ մեր փրկութեան համար: — Յովսէփ ծախուեցաւ և . . . տարուեցաւ: — Նաւը թեթեւցնելու համար բեռները . . . կը թափուին: — Փոքրիկ շունը որ . . . կը խաղար, յանկարծ . . . ինկաւ: — Այսօր պտտելու և զուարճանալու համար . . . պիտի երթանք: — Ամառը . . . կը կրուինք, իսկ ձմրան դէմ . . . կը դառնանք: — Զմեռ ատեն դաշտներն . . . կը մտնեն: — Մինչեւ իրիկուն . . . պատառ մը հաց չդրի:

ՈՒՐ, ԻՆՉ ԲԱՆԻ ՄԵՋ (Դադարում)

ՆԵՐԳՈՅԱԿԱՆ ՀՈՒՈՎ — ԲՆՈՒԹԵԱՆ ԽՆԴԻՐ

ՀՐԱՀԱՆԳ 30. — Կարգացե՛ք սա հրահանգը եւ ըսե՛ք թէ ո՞ր բառեր կը համապատասխանեն ո՞ւր, ի՞նչ բանի մեջ կամ ե՞րբ ո՞ր ասե՛ն հարցման:

Սարինացիք Լատինի կողմերը կը բնակէին: — Ամէնէն զարհուրելի դադաններն Ափրիկէի անապատները կը գտնուին: — Պարտէզին կեդրոնը նոր չէնք մը պիտի չինուի: — Ճանչցան իրենց ընկերն որ ճակատը դափնիէ պսակ ու ձեռքը ոսկի դաւազան կը կրէր: — Նոյն օրերը, Հրէաստան մարգարէ մը կար բանտը: — Քահանան երեւցաւ՝ գլուխը սաղաւարտ, մէջքը դօտի և կոնակը շուրջառ: — Գետինը՝ խոնաւ տեղ նստիլ փնասկար է: — Գլուխս սաստիկ ցաւ մը կը զգամ: — Մետաքսեղէն կերպանները Լիոն քաղաքը կը շինուին: — Հինգ օր մնացինք Փարիզ և երեք օր Վիէննա: — Այս գիշեր ձերն ենք: — Երէկ Սահակենցն էինք: — Գետն անցանք առօրէն խեղդուինք: — Աս առտու եկեղեցին էիր: — Նայէ՛ տետրակս ծոցդ է: — Ութ ամիս Մարաշ գտնուեցայ: — Քսակս տունը մոռցեր եմ:

Կանոն 28. — Ո՞ր, ի՞նչ բանի մէջ, կամ ե՞րբ, ո՞ր սեւն հարցման պատասխանող բնութեան խնդիրները, թէև ուղղականի ձեւով են, բայց ուղղական չեն: Ասոնք գրաբարի մէջ կը կոչուին ներգոյական եւ կը նշանակեն բանի մը մէջ կամ սեւնը՝ դադարում իմաստով: Այսարհաբարի մէջ նախդիրը ջնջուած կը գործածուի, այսպէս.

Յարոռ (աթոռը) ի գրոյիս (գլուխը)

Գիտ. — Ուրիշ ձև ներգոյական մ'ալ կայ՝ մասնաւորապէս ժամանակ ցուցնելու համար, որուն վրայէն գրաբար ի նախդիրը վերցուած ըլլալով ճիշդ տրականի կը նմանի բայց տրական չէ. օրինակ. *սեւնիւն* (վազթինտէ) չհասաւ, *սղալարեաւն* (չօճուգլուղումտա) դժուար կը սորվէի: Կէս գիշերին դուրս ելաւ: Ամէն *սեւներուս* կը զարհուրիմ: Այս օրին դուրս չելլուիր: Արշալոյսին ճամբայ ելայ:

ՀՐԱՀԱՆԳ 31. — Կեցերուն տեղ դրե՛մ պատշաճ բառերը՝ ներգոյական հոլով:

Երկու տարի . . . բնակեցանք: — Հաւերը . . . մտան, ոչխարներն ալ . . . : — Վայրո՛ շուշանը . . . կը գտնուի: — Գաղանները կ'ապրին . . . , ձուկերը՝ . . . , թռչունները օդին մէջ: — Ամենուս հայրը՝ Աստուած՝ որ . . . է, կը հսկէ մեր վրայ: — Յորենը կը բուսնի . . . — Ճամբորդները կը գիշերեն . . . , և իրենց ջորիները կը պատսպարուին . . . : — Ի՞նչ կը պահես . . . : — Եղբայրս . . . կ'աշխատի: — Ծառերը կը ծաղկին . . . , և պտուղ կու տան . . . : — Տասը տարի . . . ապրեցայ:

ԾԱՆ. — Կէտերուն տեղ դրուելիք բառերը կրնան մէջ նախադրութեամբ ալ գործածուիլ:

ՆԱԽԱԳԻՐՈՒԹԵԱՄԲ ԲՆՈՒԹԵԱՆ ԽՆԴԻՐ

ՀՐԱՀԱՆԳ 32. — Ստորագծեցեք նախադրու-
թիւնները եւ քսեք քէ ո՞ր բառեր կը համապա-
սասխանեն սա հարցումներուն. ո՞ր, ե՞րբ, ի՞նչ-
պէս, որո՞ւ հետ, եւայլն :

Արծիւը կը թառի բարձր ժայռերու վրայ : —
Պէտք է ծառաներուն հետ խիստ վարուիլ : —
Մենք ալ կ'անցնինք ժամանակին հետ : — Պատա-
նին խոհեմութեան վրայ զարմացայ : — Ուրիշի
գործին մէջ մը՝ մտներ : — Մի՛ տրտմիր ուրիշին
աղէկութեան վրայ : — Խեղճ աղքատ մը նստած
է ճամբուն մէջ տեղը : — Փոքրիկ աղջիկը վազեց
դէպի մայրը : — Մեծերու առջեւ պէտք է ակ-
նածանքով վարուիս : — Ե՛ս ալ քեզի չափ կը փա-
փաքիմ յառաջդիմութեան : — Ձին ալ եզին պէս
օգտակար կենդանի մ'է : — Դանի մը օրուան
մէջ կ'առողջանաս : — Բեզմէ կը խորշիմ իբրեւ
թշնամի : — Փոխանակ լալու, գործդ առաջ տար :
— Ձեր խօսքին համեմատ ամէն բան կարգադրե-
ցինք : — Մինչեւ ծովափը քաշելով եկանք :

Կանոն 29. — Ե՞րբ, ո՞ր, ինչո՞ւ, ի՞նչպէս,
որո՞ւ հետ, ի՞նչ բանի վրայ են. հարցումնե-
րուն պատասխանող բառերը կը կոչուին նա-
խադրութեամբ բնութեան խնդիր :

ՀՐԱՀԱՆԳ 33. — Հետեւեալ նախադրութեանց
կցեցեք խնդիր մը, յետոյ անոնցմով խօսքեր կազ-
մեցեք, այսպէս : Բեզմէ դիմ դանդառ մը չունիմ :

1. Համար, հետ, դիմ, մինչեւ, չափ, մօտ,
պէս, համեմատ (որոնք տրական հոլով կ'առնեն) :
2. Չոք, բացի, ի վեր, դուրս (բացառական հո-
լով կ'առնեն) : 3. Հանդերձ (գործիական) : 4. Առ-
ջեւ, ետեւ, վրայ, ակ, մեջ, իմ, դիմ, տեղ,
փոխանակ (սեռական) : 5. Ի վեր, ի վար, ի բուն,
մինչեւ, դեպի (հայցական) :

ՀՐԱՀԱՆԳ 34. — Հետեւեալ հասուածիւն մեջ
ո՞ր բառերը գործողութիւն կամ վիճակ կը ցուցնեն :

ՎԱՐԳԻՆ ԹՓԻԿԸ

Մինասիկ վարդի թուփ մը տնկեր էր թաղարի
մը մէջ : Ամէն իրիկուն, երբ օդը ցուրտ ըլլար,
Մինասիկ թաղարը ներս կ'առնէր, սենեակին մէջ
կը պահէր : Ի՞նչպէս կ'ըլլայ, իրիկուն մը այս
զգուշութիւնն ընելու կը մոռնայ : Միւս առտու
վարդերը թառամած կը գտնէ :

Խրատ. — Միայն վարդին համար չհասկնաք
այս բանը ձեր սիրտն ու միտքն ալ կը թռամին
ու կ'ապականին, եթէ փոքրիկ անհոգութիւն մը,
անզգուշութիւն մ'ընէք Մինասին պէս :

ՀՐԱՀԱՆԳ 35. — Կետերուն բեղ դրեք գործո-
ղութիւն ցուցնող բառեր : (Կենդանիներու ձայն) :

Գառնուկը կը . . . : — Կովը կը . . . : —
Ձին կը . . . : — Էշը կը . . . : — Շունը կը
. . . : — Կատուն կը . . . կամ կը . . . : Գորտը
կը . . . : — Սոխակը կը . . . : — Թռչունը կը

... — Գայլը կ'... — Առիւծը կը...
— Օձը կը... կամ կը... — Ճանձը կը...
— Լակոտը կը... — Մարդը կը...

ՀՐԱՀԱՆԳ 36. — Կետեռուն տեղ դրեմ իմաստին պահանջած բայերը :

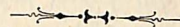
Մայր մը... եւ... իր զաւակներն : —
Ձկնորսը իր ուռկանով ձուկ... — Դասա-
տուն... յանցաւոր եւ ծոյլ տղաքը, իսկ խե-
ղօք եւ աշխատասէր տղաքը... — Քահանան
պատարագ... և վարդապետը... — Մե-
ղուն մեղր... — Օձը... Եւան : — Գիշերը
մինչեւ առտու անձրեւ... — Պետրոս առաք-
եալ երեք անգամ... իր վարդապետն՝ Յիսուս :
— Աշխարհի փրկիչը... Ս. Կոյս Մարիամէն : —
Ժամկոչը... եկեղեցին, լուսարարը... եկե-
ղեցիին ջահերը, դպիրները... ալէլուներ և
շարականներ : — Բրուար հողէ ամաններ...

ՀՐԱՀԱՆԳ 37. — Հետեւեալ հասուածին մէջ ո՞ր
բառերը բայ են, որո՞նք են տէր բայիներն, ի՞նչ թիւ,
ի՞նչ հոլով եւ ի՞նչ մասն բանի են :

ԳԹԱՍԻՐՏ ԵՂԷՔ

Երբ ձմեռուան կծու հովը կը փչէ եւ ձիւնն
ու փուքը կը սառեցնեն կամ անթուփենէ կը
մեռցնեն փոքրիկ թռչունները, դուք ուրախ և
երջանիկ էք ձեր տան մէջ : Մանաւանդ ի՞նչ հա-
ձոյքով մտիկ կ'ընէք, իրիկունները կրակին դէմ
շարուած, հետաքրքրաշարժ պատմութիւնները,
աղուոր հեքիաթները զորս կը պատմէ ձեր հանին :

Ձեր այդ երջանկութեան մէջ, չըլլա՞յ մոռնաք
սիրո՞ւն տղաքս, այն մանուկները որոնք հայր ու
մայր չունին եւ չեն կրնար վայելել ընտանեկան
կենաց քաղցրութիւնները :

ԲԱՅԻՆ ԵՒ ՏԷՐ ԲԱՅԻՒՆ ՀԱՄԱԶԱՅՆՈՒԹԻՒՆԸ

Կանոն 30. — Ամէն բայ ընտրել և դիմ-
նով կը համաձայնի իր տէր բային հետ :

Այսինքն, եթէ տէր բային եզակի է բայն ալ
եզակի կը դուրսի : Եթէ տէր բային յոթնակի է բայն
ալ յոթնակի կը դուրսի. Օրինակ. Շաւարշ կուշայ :
Մենք խելոք կը կենանք : Եթէ տէր բային առաջին
դէմք է, բայն ալ առաջին դիմք կը դուրսի, եւայն.
օրինակ. Մենք չառ աշխատեցանք :

Կանոն 31. — Եթէ բայ մը տարբեր դէմ-
քով տէր բայիններ ունի, յոթնակի կը դուրսի
և նախապատիւ դէմքը կ'առնէ :

Օր. Խորէն և ես ծառին տակ նստած էինք :

Գիտ. — Ա. դէմքը Բ. էն եւ երկրորդ դէմքը
երրորդէն նախապատիւ կը համարուի :

ՀՐԱՀԱՆԳ 38. — Շեղագիր բայերն իրենց տէր
բային հետ համաձայնեցուցեմք :

Մեղունները մեղր շինեղ ծաղիկներուն հիւթէն :
— Եթէ թուղթ ունենալ, նամակ գրել քրոջս : —

Քահանան պատարագ ընել, դպիրները երգել, և ժողովուրդը երկրպագել Աստուծոյ: — Աշխատութեան ծառին արմատը լեղի ըլլալ, բայց պտուղն անուշ ըլլալ: — Ես ու դուն հաւասարապէս աշխատի, որպէս զի այս գործն յաջողի: — Նազարէթ և դուն խաղող գնելու գնալ: — Յիսուս թէպէտ մեռնի և քաղուի զերեզմանի մէջ, բայց երեք օր վերջը յարութիւն առնել: — Դուն ու քոյրդ այսօր մեզի այցելութեան գալ: — Դուն կարդալը սիրել, և Արմիկ ասղնեգործել սիրել, բայց Եւգինէ և Արուսեակ թէ՛ կարդալ ու թէ՛ ասղնեգործել սիրել, — Ինչ որ ուզել որ ուրիշը քեզ ընել, նոյնը դուն ընել ուրիշին: — Մենք ալ, դուն ալ փաղէ և ուտել պարտեղին պտուղները:

ՀՐԱՀԱՆԳ 39. — Դսե՛կ սե՛ր քայի, քայ, խընդիր եւ ստորոգելի, յետոյ զատեցե՛կ սեռի եւ քնոթեան խնդիրներն՝ որոշելով անոնց հոլովը:

Գ Ի Շ Ե Ր

Արեւը մայրը մտնելէն քանի մը ժամ ետք, երկիրը մութի մէջ անյայտ կ'ըլլայ. երկրագործները կը վերադառնան իրենց հիւղակները, ուշ մնացած ճամբորդները կը փութան պատսպարան մը գտնել, հոն գիշերելու համար. թռչունները կը լռեն և մացառներուն մէջ կը կծկտին. ծաղիկները կը գոցուին. մէկ քանի տունկեր կը ծալեն իրենց թերթերը, մանուկները կը դադրին խաղալէ. ամէն ինչ լուռ և հանգիստ է:

Շողուն կայծերուն պէս աստղեր կը սկսին ե-

րելիլ հազարներով. բայց այնքան հեռու են երկինքի խորութեանց մէջ, որ իրենց ազօտ լոյսը հազիւ կը հասնի մեզի: Երկրի վրայ ամէն բան անտեսանելի կ'ըլլայ, բոլորովին խաւար կը տիրէ: — Այս է գիշերը:

Կանոն 32. — Նախադասութիւն կը կոչուի Տեր քայիի մը, ստորոգելիի մը, քայի մը և ասոնց յրացողիներուն միութիւնը:

Ծան. — Երբեմն նախադասութեան մէկ անդամը չի գրուիր, բայց լռելեայն կամ զօրութեամբ կ'իմացուի:

Կանոն 33. — Խօսքի մը մէջ որչափ դիմաւոր քայ՝ այնչափ նախադասութիւն կայ:

Բ Ա Յ Ի Ն Ժ Ա Մ Ա Ն Ա Կ Ը

ՀՐԱՀԱՆԳ 40. — Հետեւեալ խօսքերուն մէջ բայերն ի՞նչ ժամանակ կը ցուցնեն, հիմա, առաջ քէ վերջը:

Հիմա դաս կը սորվինք, քիչ մը վերջը ճաշի պիտի իջնենք: — Ամէն բան Աստուած է ստեղծեր: — Արեւը կ'իջիտ ցորեկ ատեն, իսկ լուսինը ազօտ լոյս մը կը սփռէ գիշեր ատեն: — Հաճոյքով մտիկ կ'ընեմ քու խօսքերուդ: — Պիտի կրնամ ինծի հետ խաղալ, թէ ոչ երթամ Միւրանը գտնեմ: — Կէտը որ ովկիանոսին ալիքները կը պատուէ, փիղը որ լեռներուն վրայ կը վազվզէ,

որդը որ կը սողայ գետնին երեսը՝ ամէնքն ալ Աստուծոյ ստեղծուածներն են: — Ութը ժամ քալեցինք և հազիւ իրիկուան դէմ հասանք օթեւան: — Ինչէն գիտես թէ Աստուած կայ: — Թող ներուի քու յանցանքդ: — Պիտի սիրեմ ստեղծողս և չպիտի մոռնամ միշտ իրեն փառք տալու: — Երկու բարեկամ նստեր՝ կը խօսակցէին: — Կարելի է կու գամ, անպատճառ գալու խօսք չեմ տար:

Կանոն. 34. — Գործողութիւն մը կը կատարուի երեք ժամանակի մէջ. ներկայ, անցեալ, ապառնի: Ներկան կը ցուցնէ թէ գործը կը կատարուի հիմա: Անցեալը կը ցուցնէ թէ կատարուած է առաջ: Ապառնին կը ցուցնէ թէ պիտի կատարուի ետքը.

ՀՐԱՀԱՆԳ 41. — Առակերսք բոլ շինե երեք նախադասութիւն ներկայ ժամանակի բայով. երեք՝ անցեալ ժամանակի բայով, եւ երեք՝ ապառնի ժամանակի բայով:

ՀՐԱՀԱՆԳ 42. — Հետեւեալ հասուածք նախ անցեալի եւ յետոյ ապառնիի փոխեցիք:

Ա Շ Խ Ա Տ Ո Ի Թ Ի Ի Ն

Մշառնական աշխատանքը (այսինքն գլխով աշխատելը) և ֆիզիկական աշխատանքը (կամ բազումներով աշխատելը) օգտակար և պատուաւոր են հաւասարապէս: Երկրագործը հողէն կը հանէ

արդիւնք, գործաւորը՝ կը շինէ իրեն համար պիտանի գործիքներ, գիտնական մարդն ալ իր խելքով ու մտքով նոր նոր գիտեր կ'ընէ և անոնցմով օգտակար կ'ըլլայ ամէնուն:

Աշխատութիւնը ո՛չ միայն հանգիստ ապրելու միջոց մ'է, այլ և մարդուն համար մխիթարութիւն մ'է. անոր հոգին կ'ազնուացնէ և կ'արիւացնէ. նաև ախտերէ և մոլութիւններէ հեռու կը պահէ:

ՀՐԱՀԱՆԳ 43. — Սա խօսքերն անցեալ ժամանակ րեք:

1. Ես կ'աշխատիմ առանց աղմուկի: 2. Երուանդ կը թօթովէ հայրիկ և մայրիկ անուշ անունները: 3. Երկրագործը կ'աշխատի իր արտը բարեբեր ընելու համար: 4. Որքան կը տքնին ու կը հսկեն մեր վրայ մեր ծնողները՝ զմեզ մեծցնելու և երջանկացնելու համար: 5. Ծոյլ տղաքներն ամօթապարտ կը մնան ամէնուն առջեւ: 6. Բարետէրերը բարի ծառաներ կը հասցնեն: 7. Միայն մարդը կը ճանչնայ զԱստուած: 8. Կը սիրէք այն խաղալիքները զորս ձեր հայրը կը բերէ ձեզի:

ՀՐԱՀԱՆԳ 44. — Ինչպէս պարսիքն ըլլալ հետեւեալ անձերը կամ իրերը: (Պէտք է յարմար ածական մը գտնել եւ կազմել նախադասութիւն մը այսպէս. — Դասաւորը պարսի անաչառ ըլլալ. — Բժիշկը պարսի ճարտար ըլլալ:)

Դատաւորը — . բժիշկը — . հաւապետը — . զինուորը — . վիրաբոյժը — . մշակը — . ընդ-

օրինակիչը — . բեռնակիրը — . պահակը — .
վկան — . քրիստոնեան — . աշակերտը — .
հիւանդը — . վաճառականը — . աւանդապահը — .
հարուստը — . ստորագրութիւնը — . երգը — .
պատը — . հաշիւ մը — . եղէգը — . մարդուս
վարմունքը — . մեր խօսքը — . ծծուած օդը — .
խմուած ջուրը — :

ՀՐԱՀԱՆԳ 45. — Շեղագիր բառերը յետագիր
կը կոչուին . անոնց ձեղ ուրիշ յետագիրներ դրեմ
եւ խօսքեր ժինեցեմ :

Օրինակ. Ծովուն մեջ կ'ապրին անհամար ձուկեր :

Ծովուն վրայ . ախոռին խով . ծառին տակ . աւա-
զանին քոյրորդիք . վերմակի ներքեւ . պատն ի վեր .
պատուհանէն վար . գրպանին մէջ . անտառին մօտ .
հագուստներով մեկեղ . մեծերու առջեւ . դրան
ետեւը . հիւանդութենէն ետք . ընկերովդ հաւար .
թէյնի հետ . ընկուղի չափ . գլխուն վերելք . պատ-
կերին դիմ . ոսկրի պէս . աղբիւրին դիմաց . ինձմէ
զատ . ճաշէն առաջ . սենեակին մէջեղը :

ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԵԱՆ ՊԱՐԱԳԱՆԵՐԸ

ՀՐԱՀԱՆԳ 46. — Կարգացե՛մ եւ ըսե՛մ քե՛զ
բառերը կը ցուցնեն գործողութեան պարագաները
(սեղը, ժամանակը, եղանակը, քանակութիւնը եւն.) :

Ինչո՞ւ խիստ կը վարուիս ինծի հետ : — Շի-
տակ կայնէ եւ համարձակ խօսէ : — Գուցէ վաղը
ամէն բան լմացած ըլլայ : — Անշուշտ պիտի գամ
ձեզ գտնեմ : — Ի զո՞ւր կը վնասուես : — Յան-

Վարձ անձրեւը կտրեցաւ , հետզհետէ ամպերը
փարատեցան , եւ երկինքը բոլորովին պայծառա-
ցաւ : — Շուտ քալէ որ հասնիս , ապա թէ ոչ մի-
նակ կը մնաս : — Չորս ժամ անընդհատ աշխա-
տեցանք , ետքը հստանք ծառին տակը : — Վաղուց
կը փափաքէի ձեզ տեսնել , դժբախտաբար առիթ
չէի գտներ : — Դասդ լաւ սորվելու համար , ստէպ
եւ ուշադրութեամբ սերտելու ես : — Կամաց դա-
ցէք , մենք ալ շուտով կը հասնինք : — Աշխատա-
սէր մարդը միշտ կը գտնէ հաց , երբեք չի նեղ-
ուիր անօթութենէ :

Կանոն 35. — Գործողութեան պարագայ
ցուցնող բառը կը կոչուի մակբայ :

Գիտ . — Գործողութեան պարագաներն
են՝ որպիսութիւնը , տեղը , ժամանակը , ե-
ղանակը , քանակը , եւայլն :

Կանոն 36. — Մակբայը կը դրուի բային
քով՝ ցուցնելու համար անոր որպիսութիւնը ,
ժամանակը , եղանակը , քանակութիւնը , եւն .
Կան մակբայներ ալ որ հաստատելու , ժխտե-
լու , հարցնելու , տարակոյս յայտնելու համար
կը դրուին :

ՀՐԱՀԱՆԳ 47. — Սա մակբայներուն մէյմէկ բայ
կցե՛մ , բոս պատշաճին , եւ յե՛ոյ անոնցմով խօսքեր
թիմե՛մ :

կանուխ, յստակ, արդէն, հոս, ներս, դան-
դաղ, անկեղծ, կատաղաբար, արագ, վաղը,
հերու, կուրորէն, թեթեւակի, անգթաբար, հաս-
տատապէզ, առատորէն, հիմա :

ՀՐԱՀԱՆԳ 48. — Գիծերունց տեղ իմաստից
յարմար մակբայներ դրեմ :

— խորհէ և — գործէ : Հովը — կը փչէր :
— գնա : — ճամբայ պիտի ելնենք : — կայնէ՛ և
— կարգա : Միթէ ես — կը խօսիմ : Կրնա՞ս —
կարգալ և — գրել : Ո՛վ որ — չնստի, — պիտի
պատժուի : Վա՛նէ — կը խաղայ, — չուզեր դա-
սերուն պարապիլ, — կ'ուտէ, և ուրիշներուն հետ
— կը վարուի : Կը ճանչնա՞ք Արմիկը . որչա՛փ —
կը հագուի, — կը խօսի, — կը կարգայ, և իր
ընկերներուն հետ — կը վարուի . անոնք ալ —
կը սիրեն զինքը :

ՀՐԱՀԱՆԳ 49. — Սա բայերունց մեյմէկ մակ-
բայ կցե, յետոյ ճանոցմով խօսքեր տրեմ :

Ուտել, պառկիլ, սիրել, քալել, մեռնիլ,
կարգալ, խորհիլ, տեսնել, խօսիլ, աշխատիլ,
կենալ, զբօսնուլ, խրատել, անսալ, կռուիլ,
վարուիլ, ողջունել :

ՀՐԱՀԱՆԳ 50. — Յոգնակիի վերածեցեք սա
հասուածք. գրեցե՛ք — ՄՈՄԵՐՆ ՈՒ ԼԱՊՏԵՐՆԵՐԸ :

Մ Ո Մ Ն ՈՒ Լ Ա Պ Տ Ե Ր Ը

Օր մը Մոմը կ'ըսէր Լապտերին . « Ինչո՞ւ զիս
բռն մէջդ բանտարկած կը պահես ու իմ լոյսս կը

մթաղնես . Թո՛ղ, Թո՛ղ որ ուզածիս պէս լոյս տամ
չորս դին : Լապտերը կատարեց Մոմին փափաքը :
Հետեւանքն ի՞նչ եղաւ . — հով մը փչեց և Մոմը
մարեցաւ :

Տղա՛ս, եթէ օր մը ծնողքիդ խրատը մտիկ
ընել չուզես, անոնց պաշտպանութիւնն անպետ
համարիս, յիշէ՛ այս փոքրիկ առակը, միտքդ
բեր թէ ի՞նչ եկաւ ամբարտաւան, ինքնահաւան
Մոմին զխոն :

ՀՐԱՀԱՆԳ 51. — Սա բառերը գործողութիւն
վր ցուցնեն, քե՛հ քե՛հ ո՞վ կը կատարէ նոյն գոր-
ծողութիւնները :

Օրինակ . Կոտրեցի. Ո՛վ կոտրեց . — Ես կոտրեցի :

Ծեծեցիր, կերա՞ր, թող ուտեն, գրեցին, խա-
ղացին, պիտի կարէ, կարգացին, քաղեցէք, մա-
րեց, պիտի զրկեն, կը շինես, տուաւ, ձեղքեց,
կը քաշեն :

Հ Ո Մ Ա Ն Ի Շ

ՀՐԱՀԱՆԳ 52. — Գտե՛ք նետեալ բառերուն
իմաստն ունեցող ուրիշ բառեր :

Բանուոր, աւագ, որմ, մատեան, վաճառել,
ննջել, երերցնել, պոչ, կողմ, իղձ, ընծայ, խու-
ժան, ուրախութիւն, ձեւ, ակումբ, երանգ, հո-
վանի, շիթ, տապան, ճիրան, որկոր, սանաման,
ժողովակ, աւիշ, վախճան, տուժել, ասր :

Կանոն 37. — Երկու բառեր որք դրէ՞թէ

միեւնոյն կամ մերձաւոր իմաստ ունին , կը կոչուին հոռանիշ :

ՀՐԱՀԱՆԳ 53. — Կարգացե՛ք սա հասուածն եւ շեղագիր բառերը փոխելով հոմանիւցները դրե՛ք :

Խաշնարածն իր ոչխարները կը հոգայ , լեցուն խոտով դաշտեր կը սանի արածելու , յսակ ջուրերու քով կը պսցցնէ , թէ որ նորածին գառնուկները յոգնին , կռնակը կամ գիրկը կ'առնէ , եթէ ճամբան կորսնցնէ , իրեն կը կանչէ : Աստուած ալ հովիւներու հովիւ է , աշխարհիս տէրն է , ի՛նքն է հոգ տանողը ամէն բանի , երկիրս իրեն փառքն է , մարդիկ իր հօտն են , բոլորը իրեն արօքը :

ՀՐԱՀԱՆԳ 54. — Սա խօսքերն ամբողջացուցե՛ք խնդիր մը դնելով :

Դո՛ւն ծեծեցիր : Տղաք թող ուտեն : Ընկերներս գրեցին : Պարտիզպանը պիտի կտրէ : Դուք քաղեցէք : Կառավարը լծեց : Վարժապետը խրատեց : Փայտահարը ձեղքեց : Չկնորսները կը քաշեն : Ճամբորդները գացին : Գահանան մկրտեց : Տանտիկինը կը մաղէ :

Օրինակ . Դո՛ւն ծեծեցիր զիս :

ՀՐԱՀԱՆԳ 55. — Գիծերուն տեղ յաւկացեալներ դրե՛ք :

1. Թռչունին — . աքլորին — . ձիուն — . օձին — աղուէսին — . փիղին — . մարիին — .

ձիուն — . առիւծին — . շունին — . ձուկին — . սագին — . ձիուն — . ոչխարին — . սոխակին — . եղին — . կատուն — . սիրամարդին — :

2. Փայտահարին — . ձիաւորին — . ձկնորսին — . նկարիչին — . արտունձին — . հովիւին — . ծերունիին — . այգեպանին — . կահագործին — . դերձակուհիին — . հիւսնին — . մաւաճառին — . սրնգահարին — . ոստայնանկին — . որսորդին — . սափրիչին — :

ՀՐԱՀԱՆԳ 56. — Գտե՛ք երեխական նախադասութիւն :

1. Դոյական տէր - բայիով
2. Դերանուն » »
3. Աներեւոյթ » »
4. Դերբայ » »

Հ Ա Կ Ա Ն Ի Շ

ՀՐԱՀԱՆԳ 57. — Գտե՛ք սա բառերուն հակառակ իմաստ ունեցող ուրիշ բառեր :

Փափուկ , բարակ , փակ , ժլատ , բազում , երկայն , արագ , շուտ , բարձր , լայն , մեծ , հաստ , թանձր , կեղծաւոր , թեթեւ , ուժով , խոնարհ , ցած , ատելի , վայրի , ծածուկ , վեհերոտ , անորատ , դատ , գէշ , լի , ասուն , խօսուն , հասուն , շքեղ , տգեղ , ցանցաւ :

Կանոն 38. — Երկու բառեր որք իրարու հակառակ նշանակութիւն ունին , կը կոչուին հակառակ :

ՀՐԱՀԱՆԳ 58. — Հետեւեալ հասուածին մեջ
եղազիր բ սուեր փոխելով՝ յստացուցեք ժՈՒԺ-
ԿԱԼ ՄԱՐԴԸ վերնագրին :

ՈՐԿՐԱՄՈՒԸ. — Որկրանոյր կ'ապրի ուսեղու
համար միայն: Յոյնանաչու աստիճան կ'ուտէ : Իր
առողջութիւնը կը խանգարէ , հիւանդ կ'ըլլայ և
իր օրերը կը կարճեն : Ուրեմն որկրանոյր իր ան-
ձին թշնամիին է : Իր նմաններուն քով իր յարգը կը
կորսնցնէ : Որկրանոյրքիւնը աղիւստութեան՝ և
աղիւստութիւնը թշուառութեան կը տանի մարդը :

ՀՐԱՀԱՆԳ 59. — Սա խօսքերն ընդլայնեցեք
մակբայ մը կցելով :

Օրինակ . — Դուն ծեծեցիր զիս երեկ :

Տղաք թող ուտեն հացը : Ընկերներս գրեցին
իրենց պարտականութիւնը : Պարտիզպանը պիտի
կարէ չորցած ձիւղերը : Դուք քաղեցէք հասուն
պտուղները : Կառավարը լծեց ձիերը : Վարժա-
պետը խրատեց յանցաւոր տղաքը : Փայտահարը
ձեղքեց հաստ կոճղերը : Զինորսները կը քաշեն
ձկնալից ուռկանը : Ծամբորդները զացին իրենց
տունը : Քահանան մկրտեց նորածին մանուկը :
Տանտիկինը կը մաղէ ալիւրը :

Ն Մ Ա Ն Ա Ձ Ա Յ Ն

ՀՐԱՀԱՆԳ 60. — Գտեք հետեւեալ բառերուն
հնչումը՝ բայց տարբեր իմաստ ունեցող բառեր :

Բակ, դոյլ, քայլ, դանակ, բուռ, փառք, համր,

յարդ, հօտ, դատ, դեւ, թակ, տուղտ, բուք, դի,
հոյլ, դիւր, սան, վարկ, որթ, ձող, կառք,
թիակ, հառաչ, մարտ, հարկ, խեռ, ձոյլ :

Կանոն 39. — Երբ երկու բառեր միենոյն
կամ մերձաւոր հնչումն ունին՝ տարբեր ի-
մաստով՝ կը կոչուին նմանաձայն կամ հա-
մանեւ ին :

ՀՐԱՀԱՆԳ 61. — Յաջորդ հասուածն ուշի ու-
շով կարդացեք եւ գիծերուն տեղ սա բ սուերը դրեք
բաւ պատշաճին :

Ուրախութեամբ, գգուանկերով, ամառուան,
յոգնութիւնները, զրկանք, ճմեռուան, զոհողու-
թիւն, աշխատութիւն, դիմք, դռնէն, զուարթ :

Հայր մը ամէն բանի կը տոկայ իր ընտանիքին
համար. — սաստիկ տաքին եւ — ցուրտին : Անոր
սիրոյն համար ամէն — կ'ընէ : Օրն ի բուն — բե-
ռին ներքեւ կորաքամակ, — կը կրէ ամէն — :
Եւ երբ, երեկոյին, իր տան — ներս կը մտնէ, կը
լսէ իր զաւակներուն — ձայները, կը տեսնէ անոնց
ժպտուն — , կը մոռնայ, իր սիրականներուն — ,
օրուան — :

ՀՐԱՀ. 62. — Սա բառերուն սահմանը տուեք :

Բակ, դոյլ, քայլ, թանաք, փուռ, յարդ, հօտ,
թաթ, թակ, տուղտ, թի, յոյլ, որդ, ցօղ, կառք,
մարտ, հարկ, ձոյլ :

Օրինակ . Բակ — Պատերով կամ չէնքերով
չըջատատուած տեղ մը :

ՀՐԱՀԱՆԳ 63. — Սա խօսքերն ամբողջացուցեք գործողութիւնը կատարող բառեր (տե՛ս բայիներ) դնելով :

Շատ կերպ, քիչ խօսեցէք, կրկին պիտի պատժուին, նորէն պիտի դայ, դուրս ելած էին, ներս բերէք, հոս հանգստացաւ, հիմա կանչեց, վերջը մեռաւ, միշտ աշխատելու են, երբեմն կու գայ, գիշեր ցորեկ կ'աշխատի, հերոս չինեց :

ՀՐԱՀԱՆԳ 64. — Կարդացե՛ք հետեւեալ հասուածն եւ ապա զատեցե՛ք նախադասութիւններն ուղղաձիգ գծով : Որոշեցե՛ք նախադասութեանց մասերը յայտնի կամ լուրջայն :

Մ Ա Յ Ր Ը

Մայրը կը սիրէ իր զաւակը, ծնկանը վրայ կը մեծցնէ, անոր մարմինը կերակուրով կը անուցանէ, անոր խելքը կը բանայ ուսմունքով. երբ զաւակը հիւանդանայ, ա՛լ աւելի գութով կը նայի, քնանալու ատեն քովը արթուն կը կենայ : Ե՞րբ պիտի ըլլայ որ տղաս մեծնայ, կ'ըսէ, ու անոր կը սորվեցնէ առաքինութեան ճամբան. թող չի տար որ գէշ բաներու վարժուի, չար ընկերներէ հեռու կը պահէ, անոր միտքը կը զարգարէ, սիրտը կ'ազնուացնէ :

Աստուած է ամէն մայրերու ոյժ տուող, զիրենք վտանգէ ազատող, զիրենք միսխարող ու վրանին հոգացող :

ՀՐԱՀԱՆԳ 65. — Սա բառերը մէյմէկ խօսքի մէջ գործածեցե՛ք, այսպէս .

Բակին մէջ երկու աքաղաղ կը կուռէին :

Բակ, թոյլ, քայլ, փառք, յամր, հարթ, հոտ, դատ, թեւ, թագ, թուղթ, փուք, յոյլ, թիւր, սան, վարք, որդ, ցօղ, կարգ, գիակ, յառաջ, մարդ, յարկ, սոյլ :

ՀՐԱՀԱՆԳ 66. — Սա խօսքերն ամբողջացուցե՛ք, գործողութիւնը կատարող բառեր դնելով :

Օրինակ . — Հայրդ ո՛րք գնաց :

Ո՛րք գնաց : Ի՞նչպէս բերին : Արդեօք զիս տեսա՞ւ : Ե՞րբ պիտի աշխատի : Ի՞նչո՞ւ կու լար : Ո՞րչափ կը յոգնիս : Քանի՞ անգամ ճամբորդած է : Սխալ չպիտի կարդամ : Բնաւ բացակայ չեմ գրանուած : Սաստիկ բարկացաւ : Շուտով ճամբայ ելան : Կամաց թող խօսին :

ՀՐԱՀԱՆԳ 67. — Էջ 33 ի հրահանգ 43 ը ապառնա ժամանակի վերածեցե՛ք :

ՀԻՆԳ ՏԵՍԱԿ ՆԱԽԱԳԱՍՈՒԹԻՒՆ

Կանոն 40. — Նախադասութիւն մը հինգ ձեւով կրնայ բացատրուիլ .

1. Հաստատական. Հոգն անուշ կը փչէ :
2. Հարցական. Հոգն անուշ կը փչէ՞ :
3. Ժխտական. Հոգն անուշ չի փչեր :
4. Հրահայտական. Հո՛վ, անուշ փչէ՞ :
5. Զարմացական. Ո՞հ. Ի՞նչ անուշ կը փչէ հովը :

Գիտ. — Հարցական բառին վրայ պատշգ (°) կը դրուի : Հրամայական ձեւին մէջ Տէր բային կոչականի կը փոխուի : Իսկ Ձարմացական ձեւին մէջ ի հարկին կը դրուի միջարկութիւն մը և ի՛նչ, ի՛նչպէս, ո՛րքան կամ ասոնց նման բառ մը :

ՀՐԱՀԱՆԳ 68. — Ի՞նչ տեսակ են ս.ս. նախադասութիւնները :

Անսա՛, որդեա՛կ, հօրդ խրատին և մի՛ մերժեր մօրդ պատուէրը : — Պատեցա՛ր այն գեղեցիկ երկիրը : — Ձեմ գիտեր թէ պիտի կրնամ հասնիլ : — Աստուած միայն է մեծ և անվախճան : Մտադիր աշխատութենէ կը ծնի արդիւնքը : — Ո՛ւր են հիմա այն վեհ մարդերը որք նշանաւոր հանգիստացան : — Ո՛րչափ մեծ է այս աշխարհս : — Ի՞նչ ուրախութիւն ծնողաց համար, երբ կը տեսնեն իրենց զաւկին մարմնով ու մտքով զարգանալը : — Բարեկիրթ և քաղաքավար եղէք : — Ի՞նչ անուշ կը գեղգեղէ պլպուլն ի գարնան :

ՀՐԱՀԱՆԳ 69. — Սա բառերը մակբայ կ'ըսուին անոնց քով դրեմ գործողութիւն ցուցնող բառեր (բայեր) : Օրինակ Ո՛ւր գնաց : Ի՞նչպէս գտար :

Ո՛ւր, ի՞նչպէս, արդեօք, ե՞րբ, ինչո՞ւ, ո՞րչափ, քանի՞ անգամ, ճիշդ, սխալ, բնաւ, սաստիկ, չուտով, կամաց :

ՀՐԱՀԱՆԳ 70. — Սա նախադասութիւնները հինգ ձեւով գրեցիք :

Տղաք լաւ կը սորվին իրենց դասերը :
Թռչունները քաղցրաձայն կը գեղգեղեն :
Բարեկամներս հաւատարիմ են :

ՀՐԱՀԱՆԳ 71. — Շեղագիր բառերուն տեղ ուրիշ գոյակ սննդ դրեմ : Յետոյ նոյն բառերով խօսքեր շինեցիք օրինակին համեմատ :

Դիտուն վրայ, պատին քով, վրանին տակ, սեղանին բոլորտիքը, հողին ներքեւ, յետն ի վեր, անտուրիս մէջ, շուկային մօտ, ձիովը մէկտեղ, դրան առջեւ, գրին ետեւը, ինձմէ ետքը, Աստուծոյ համար, հացին հետ, քեզի չափ, խանութին վերեւը, հովին դէմ, Ս. Մեսրոպի պէս, պարտեզին զիմաց, ասկէ զատ, դասէն առաջ, դաշտին մէջտեղը, առանց աշխատութեան, մինչեւ գերեզման, դէպ ի մայրը :

Օրինակ. — Ծառին վրայ կուտ մը բալ չէ մնացիր :

ՀՐԱՀԱՆԳ 72. — Սա խօսքերն այլ եւ այլ ձեւերով գրեցիք, օրինակին պէս .

Մենք ձայնագրութիւն կը սորվինք : — Մենք գծագրութիւն դաս կ'առնենք : — Մենք ընկոյզ կը ձողկենք : — Մենք երուսաղէմ տխտի կ'երթանք : — Մենք այսօր զուարճալի առակ մը գոց կ'ընենք :

Օրինակ . 1. Մենք ձայնագրութիւն կը սորվինք : 2. Ինչո՞ւ ձայնագրութիւն չես սորվիր : 3. Տղա՛յ, ձայնագրութիւն սորվի՛ք : 4. Պէտք է որ ձայնագրութիւն սորվիս : 5. Ես ձայնագրութիւն պիտի սորվիմ :

ՀՐԱՀԱՆԳ 73. — Սա խօսքերուն մեջ ո՞ր բառե-
րը առարկայ կը ցուցնեն, որո՞նք գործողութիւն կը
ցուցնեն եւ որո՞նք գործողութեան պարագայ :

Հայրս հիմա պիտի գայ գիւղէն : — Ժամը
հինգին հոն հասանք : — Խեղացի մարդը առաջ
կը խորհի եւ վերջը կը խօսի : — Վաղը դպրոցնիս
պիտի բացուի : — Հիւանդը երբեք տունէն դուրս
չեւեր : — Ծոյլերը միշտ պատճառներ կը գտնեն,
ուչ կը հասնին եւ յաճախ կը պատժուին : — Տե-
սուչը երբեմն կ'այցելէ մեր դպրոցը : — Ինչո՞ւ կը
վախնաս վարժապետէդ, եթէ յանցաւոր չես :

ՀՐԱՀԱՆԳ 74. — Ա. Հետեւեալ ոտանաւորն ար-
ձակի փոխեցեք : Բ. Նոյնն եզակիի փոխեցեք : Գ.
Շեղագիր բառերու հոմանիւսները գտեք : Դ. Ածա-
կաններն ու մակբայները շնչեցեք : Ե. Նախադա-
սութեանց տեսակներն որոշեցեք :

Ա Ս Տ Ղ Ե Ր Ո Ւ Ն Վ Ր Ա Յ

Հարց

1. Ո՞վ պայծառափայլ շողշողուն աստղեր
Որ երկինքի մէջ վառ վառ կը շողիք :
Այդպէս ծագելով գիշերէ գիշեր՝
Հսէ՛ք ինձ, աղի՛ք, ըսէ՛ք դուք ինչ էք :
2. Միթէ իրնացող գերկի՞ր կը հսկի,
Երբ անոր վըրայ մութը կը տիրի,
Եւ ձեր շուսափիւռ խումբովը կ'եւլէք
Մեր աջին անտես հորիզոններէ . . . :

3. Ճանապարհորդին շաղին լոյս կու տաք.
Երբ ո՛չ արեւ կայ եւ ո՛չ ալ լուսնակ,
Եւ իր անընկեր միայնութեան մէջ
Ձեր նըշոյններով ուղեցոյց կ'ըւաք :
4. Փալիւրլուն աստղեր, դո՛ւք որ նոյն կարգաւ
Գիշերներն ի բուն կը հսկիք արթուն,
Արձակ ծովուն մէջ մոլորած մի նա՞ւ
Արդեօք կը դնէք իր ուղիղ նաւթուն :
5. Կը պլպլան կոր, չէ՛ն պատասխաներ,
Ձայն չի՛ լսուիր հոն՝ լուռ է ամէն բան,
Այդ արեգները ինչո՞ւ են կեցեր՝
Ու չեն փութար տալ ինծի պատասխան :
6. Արդեօք ամառուան ծապը քոցակեզ,
Անձրեւ աշնային, ծառափ ձմեռուան՝
Եւ զարնանագեղ վարդերը դեզ դեզ՝
Ձեր սափորներէ՞ն երկիր կը տեղան :
7. Թող պատմե՛ն ինծի՝ որոնք գիրքերէն
Շատ զարմանալի բաներ սորվեցան,
Թէ ինչպէս ատոնք հին ասեցներէն
Կապոյտ երկինքին տակը դրուեցան :
8. Այսչափ փաշարշտուն սիրո՛ւն աստղիկներ,
Ո՛հ, սիրտքս հասաւ, ինչ պիտի ըլլան .
Ո՞վ արդեօք ինծի, ո՛հ, ո՞վ այս գիշեր
Դառ մը պիտի տայ աստղերուն վըրան :

ԴԵՐԵԱՅՈՎ ԿԱԶՄՈՒԱԾ ԽՕՍՔԵՐ

Կանոն 41. — Դերբայով կազմուած խօսք մը կընայ դիմաւոր բայով բացատրել:

Օրինակ. Ահաւասիկ գրած նամակս:

Ահաւասիկ նամակը զոր գրեցի:

Կանոն 42. — Փոխադարձաբար, որ յարաբերականով և դիմաւոր բայով շինուած խօսք մը կընայ դերբայով բացատրուիլ:

Օրինակ. Զուրը, որ կ'ենար, թափեցաւ:

Եռացող ջուրը թափեցաւ:

ՀՐԱՀԱՆԳ 75. — Դերբայի փոխէ հետեւեալ խօսքերը, եւ քսէ՝ քէ ո՞րն է լաւ այս երկու ձեւերէն:

Օրինակ. — Եկող տղան:

Տղան որ կուգայ: — Ճամբորդը որ եկաւ: — Կինն որ պիտի գայ: — Լոյսը որ պիտի փայլի: — Ճրագը որ կը մարի: — Ծաղիկներն որ չուտ կը թռուին: — Տերեւները որ թափեցան: — Մարդը որ կը մեռնի: — Հիւանդը որ մեռաւ: — Օձը որ խածաւ: — Դեղը զոր խմեցի: — Տղան որ կ'աշխատի: — Ոչխարը որ մորթուեցաւ: — Գառնուկը որ պիտի մորթուի: — Աղուէսը որ հաւերը գողցաւ: — Աղուէսը զոր սպաննեցինք: — Հաւը որ կ'ածէ: — Հաւը որ հաւկիթ ածեց: — Հովիւը որ հօտս պիտի պահպանէ: — Կայէն որ Աստուծոյ

անիծուեցաւ: — Արեգակը որ իր առանցքին վրայ կը դառնայ: — Դայլերը որ կը բզկտեն ոչխարները: — Դայլը զոր նշմարեցինք հեռուէն: — Մանուկը որ քնացաւ: — Մանուկը որ կը քնանայ: — Մանուկը որ պիտի քնանայ: — Վահան որ աղէկ կը կարգայ:

ՀՐԱՀԱՆԳ 76. — Ո՞ր անձեր կամ իրեր պէտք է ըլլան.

Անաչառ, ճարտար, փորձ, արիասիրտ, ճարպիկ, ժիր, ուշադիր, հուժկու, արթուն, ճշմարտախօս, մարդասէր, հիւս, համբերատար, պարկեշտ, հաւատարիմ, ողորմած, ընթեռնի, ներդաշնակ, ուղիղ, ճիշդ, ճապուկ, խոհեմ, ճշմարիտ, մաքուր, վճիտ:

Օրինակ. Անաչառ դատաւոր, անասար բժիշկ:

ՀՐԱՀԱՆԳ 77. — Յաջորդ խօսքերը շրջեցե՛ք, այնպէս որ կարելի ըլլայ յարաբերական մը կցել:

Կարդացի պատմութիւնը: — Գոց ըրի այն առակը: — Կարդացած է դասը: — Այս նամակներն իմ եղբայրս է գրեր: — Թուարանութեան դաս առինք: — Երեք խնդիր պիտի լուծեն: — Աշխարհագրութիւնը սորվեցանք: — Քարտէսը հեմ կրնար դծել: — Անոնք ճշմարտութիւնը խոստովանեցան: — Համբերը կը խօսին:

Օրինակ. Կարդացի պատմութիւնը:

Պատմութիւնը զոր կարդացի:

Գիտ. — Պէտք է յարաբերականը իր յարաբերեալին անմիջապէս քովը դրուի որպէս զի շփոթութիւնն և երկդիմութիւնն չըլլայ :

Օրինակ . — Տեսայ այն մարդուն տունը որ քիչ մ'առաջ հետդ կը խօսէր : — Լաւագոյն է ըսել . Տեսայ տունն այն մարդուն որ քիչ մ'առաջ հետդ կը խօսէր :

ՀՐԱՀԱՆԳ 78. — Ուղղեցե՛ք սա խօսքերը, այնպէս որ յարաբերականը իր յարաբերեալին անմիջապէս յաջորդէ :

Կը ճանչնամ այն շոգեկնախին նաւապետը որ նոր շինուեցաւ : — Կերա՞ր այն ծառին պտուղը զոր հայրդ տնկեց : — Ո՞վ մօտիկ չ'ընէր սա ծերունիին խրատը որ այնքան փորձառու մէկն է : — Այսօր սորվեցանք մեր վարժապետին դասերը որուն այնքան երախտապարտ ենք : — Գտա՞ր փոքրիկ Միհրանին գրիչը որ կու լար : — Ընդունեցայ սիրելի հօրդ ընծան զոր սրտանց կը սիրեմ ու կը յարգեմ : — Յարգարեցի պարեգին ցանկերը զոր անցեալ շարաթ գնեցի ձեզմէ :

ՀՐԱՀԱՆԳ 79]. — Դերբայները որ յարաբերականով դիմաւոր բայի վերածեցե՛ք :

Իր լեզուն սանձել գիտցող մարդը մեծ է : — Այս տունը շինող ճարտարապետը մեռաւ : — Եղբօրս՝ ինծի պարզեւած տունը պիտի վաճառեմ : — Այս ամառ կարել տուած վերարկուս հինցաւ : — Գնած հանդերձնիս վայելուչ է : — Մտածե՛ք գալիք չարիքը : — Կերած հացը եփուէն չէ : Կորսըն-

ցնելիք ժամանակդ չ'արժեր : — Ի՞նչ ըսելիքը չի գիտեր : — Կարդացածդ չեմ հասկնար : — Գացած տեղէն չեկաւ : — Բացակայ եղող մարդը մի՛ բամբասեր : — Չորցած ծառը կը կտրեն : — Ըսածդ չես գիտեր :

ՀՐԱՀԱՆԳ 80. — Կետերուն տեղ յարաբերական դերանուն դրե՛ք :

1 . Աղքատները, . . . համար ձեր նպաստը կը խնդրեմ, պարկեշտ մարդիկ են. — 2 . Վարդուհի, . . . բարենիշ մը տուի, յաջողակ է ձեռագործի մէջ : — 3 . Երկու վկայ եկան, . . . խոստովանեցան թէ ամբաստանեալն անմեղ է : — 4 . Այն մարդերը, . . . վրայ դրած էի յոյսս, հիւանդացած են . — 5 . Զչմարիտ են այն խօսքերը . . . լսեցինք : — 6 . Սո՞ւտ էին այն խօսքերը . . . ունկնդրեցինք : — 7 . Սպասաւորը . . . յանձնած էի նամակս, չէ կրցած հասնիլ ժամանակին : — 8 . Ազնիւ տղեկ մ'է Եղիան . . . շատ կը սիրեմ : — 9 . Եղբօրս էին այն ձիերը . . . ճամբորդեցիր : — 10 . Ծառը, . . . քաղեցիր այս սալորները, քնան տարի առաջ տնկուած է :

ՀՐԱՀԱՆԳ 81. — Դերբայի փոխէ սա խօսքերը : Օրինակ . Հոս է մարդը որ սպաննեց եղբայրդ . Եղբայրդ սպաննող մարդը հոս է :

Տեսայ կինը որ կը խօսէր հետդ : — Կը ճանչնա՞ք այն մարդիկը որք խռովեցին և աւերեցին քաղաքը : — Կարդացի՞ք այն գիրքը զոր ղրկած էր հայրս : — Այլ ևս չի դառնար ժամանակն որ անցաւ : — Զի կայ մէկը որ գիտնայ անոր գաղտնիքը : —

Շատեր կան որոնք կը ճանչնան, կը գովեն ու կը սիրեն զքեզ : — Ուսկի՞ց իմացար այդ պատմութիւնը զոր պիտի գրես : — Վստահէ՛ անոր զորփորձած ես : — Նախ փորձէ այն մարդը որուն պիտի վստահիս : — Կարդացած եմ ամէն գիրքերը զորս գրած է Սլիշան : — Զբօսաշրջիկներ էին այն։ Անգլիացիները որ այս ամառ Պոլիսէն անցան։ — Յաղթութեան նշանակ են այս դափնիները որոնցմով կը զարդարուի ձեր ճակատը : — Այն ծաղիկները որոնք պսակ կը յօրինեն ձեր ճակտին վրայ։ — Լա՛ւ խորհէ ինչ որ պիտի ըսես : — Շատ պարարտ են հաւերը որք պիտի մորթուին : — Ծամբորդները որ պիտի գան :

ՀՐԱՀԱՆԳ 82.— Ուղղեցիք սա խօսքերը, իւրա-
 քանչիւր բայի տակով պատշաճ խնդիրը :

Օրինակ. Զ' ըստւիր՝ եւ կ'ախորժիմ եւ կ'ուսեմ
հազր . պէտք է ըսել , եւ կ'ախորժիմ հազր եւ
կ'ուսեմ զայն :

1. Ինչո՞ւ կ'արհամարես և կը գանխս ընկերէդ :
2. Շարունակ կը փնտռես և կը հետամտին իրենց
եղբօրը : 3. Պէտք է հնազանդինք և մտիկ ընենք
մեր խղճի ձայնը : 4. Մա'յրեր , չըլլայ որ գիւրաւ
ներէք և չափազանց սիրէք ձեր տղաքը : 5. Գիւ-
շերն ի բուն գրեւու զբաղեցայ : 6. Պարապ բաներով
մի' պարապիր : 7. Ինչո՞ւ զարկիր և արիւնեցիր
եղբօրդ երեսը : 8. Հեղութեամբ պատասխանէ
և յարգէ մեծերուդ :

ԾԱՆ. Ուշադիր եղե՛ք թէ վերի հրահանգին բայերը ի՞նչ
խնդիր կ'առնեն :

ՀՐԱՀԱՆԳ 83. — Գէեք երկերկու նախադաս-
ութիւն՝

Ա. Գոյակյան Սէռի խնդիրով

Բ. Դերսինզե » »

Գ. Անտրեդնյոս » »

Г. Герцун » .. »

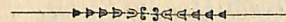
ՀԲԱՀԱՆԳ 84. — Կարդացե՛ք հետեւեալը, յետոյ
 հոմանիշ ունեցող բառերը փոխեցէ՛ք :

Զմեռը հասաւ . դաշտերը աւրուեր են . ձափն
ձուն չիկայ . ո'չ թռչունի ճիւղճիւղ, ո'չ միջատներու
տղզիւն . վազուկ ջուրը քարի պէս սառ դարձեր է :

Ծառերը՝ զոսացած հիւղերնին կ'երկնցնեն ,
վառուժցած թեւերու պէս . գետնին հիւթը ա'լ
չեն քայեր իրենց երակներուն մէջ . ո'չ ծաղիկ կը
տեսնուի , ո'չ երկնքին պայծառ երեսը :

Արեւն ալ տրտում ու առանց տաքութեան
կ'երեւայ, ու կարծես թէ միայն երկրին խեղճու-
թիւնը ցուցնելու համար կը ծագի :

Լա'ց , լա'ց դաւկներուդ վրայ , ո՛վ բնութիւն,
քիչ մ'առաջ հանդարտ քու գանձերդ կը վայելէիր .
վարդը իր անուշ հոտը կը ձգէր . այգին իր խա-
ղողը կուտար , ամէնն ալ իրենց ունեցածը կ'ըն-
ծալէին :

ՆԵՐԳՈՐԾԱԿԱՆ ՁԵԻ, ԿՐԱԽՈՐԱԿԱՆ ՁԵԻ

Կանոն 43. — Ներդործական բայ ունեցող խօսք մը կրնանք կրաւորական ճեւի փո-

խել՝ ներգործական բային սեռի խնդիրը կրաւորական բային տէր-բայի ընկերով և տէր-բային ալ բնութեան խնդիր ընկերով :

Օրինակ. Մովսէս հանեց Իսրայէլացիները ե-գիպտոսէն: — Իսրայէլացիները եգիպտոսէն հան-ուեցան Մովսէսէն (կամ Մովսէսի ձեռքով) :

ՀՐԱՀԱՆԳ 85. — Սա ներգործական խօսքերը կրաւորական ձեռի փոխեցեք, այսպէս .

Ոչխարները կ'արածուին հովիւէն :

Հովիւը կ'արածէ ոչխարները : — Քահանան պիտի օրհնէ մեր տունը : — Ո՛վ զրկեց զձեզ : — Յուդա մատնեց Յիսուսը : — Վարժապետը գովեց մեր Միհրանը : — Մենք կը սիրենք ծերունիներն ու կը կատարենք անոնց խօսքը : — Անձրեւներն ու հեղեղները, քիչ մնաց, պիտի ողողէին մեր ար-տերը : — Շաւարշ պատուեց տետրակը : — Լուսա-բեր կարեց թաշկինակս : — Օգին տաքութիւնն զմեզ կը նեղէ : — Մարդ չի սիրեր զքեզ : — Աստ-ուած ստեղծեց զիս : — Թռչուններն ու բոլոր կենդանիներ կը փառաբանեն Աստուած : — Արա-բացիներն հնարեցին մեր գործածած թուանշան-ները : — Գիտութիւնը կը զարդարէ մեր միտքը : — Օձը խաբեց եւան :

ՀՐԱՀԱՆԳ 86. — Հետեւեալ հարցումներուն պա-սախանելով՝ շարադրութիւն մը գրեցեք, այնպէս որ ամբողջ հասողած մ'ըլլայ :

Դ Պ Ր Ո Յ Ը

1. Ի՞նչ է դպրոցը . 2. Ի՞նչ կը տեսնենք հոն . 3. Ո՞ր տղաք դպրոց երթալ չեն սիրեր . 4. Ո՞ր տղաք կը յառաջդիմեն դպրոցին մէջ . 5. Ի՞նչ կը սորվին տղաքը դպրոցին մէջ . 6. Բարի տղաքն ի՞նչպէս կը վարուին դպրոցին մէջ :

ՀՐԱՀԱՆԳ 87. — Կարդացեք հետեւեալը եւ յետոյ ջնջեցեք ածականներն ու մակբայները: Յետոյ զա՛ս զա՛ս սխնակներու մեջ գրեցեք տէր-բայիները բայերը, սեռի - խնդիրները, բնութեան - խնդիրները եւ ստորագիծները :

Լախնածաւալ դաշտին մէջ մեծ ու բարձր ծառ մը կար . հաստ ու բարակ ճիւղերն անթիւ տերեւ-ներով ծածկուած՝ չորս դին ընդարձակ շուք մը կը ձգէին . հաստաբեւոտ բունը ամուր սիւնի կը նմա-նէր, խոր ատմանները՝ կեռ ճանկերու : Քիչ ատե-նէն նորէն դարձայ , մէկ մ'ալ ի՞նչ տեսնեմ . արեւ-ւոյեան հովը՝ չոր ու դեղին տերեւներն ասդիս անդին կը ձգէր . խոշոր ճիւղերը փայտահարին սուր կացինին բերանն ինկած էին . զեռուն որդեր հինաւուրց կոճղին մէջ անընդհատ կը վխտային , փտած փայտը մանր փոշիի պէս կը թափթփէր հետզհետէ :

ՀՐԱՀԱՆԳ 88. — Սա կրաւորական խօսքերը ներգործական ձեռի վերածեցեք :

Երախան մկրտուեցաւ քահանայէն : — Ինքնա-հաւան եւ անձնասէր մարդը ոչ մէկէն կը սիրուի :

— Աշակերտները վարձաորուեցան տեսուչէն : —
Մուկը բռնուեցաւ կատուէն : — Սիրտը , միտքը
և հոգին կը մշակուին ուսումով : — Ծառերը կը
զարդարուին ծաղիկներով : — Մենք նեղուեցանք
օդին տաքութենէն : — Արեւը սպաննուեցաւ կայէ-
նէն : — Յիսուս մկրտուեցաւ Յովհաննէս Մկրտիչէն :
— Յանցաւորը կը պատժուի օրէնքէն : — Ծիրանի
ներկը գտնուեցաւ հովիւի շունէ մը : — Պտուղ-
ները կը քաղուին պարտիզպաններէ : — Թռչունը
պիտի զարնուի որսորդէն : — Մենք կը տեսնուինք
անկէ : — Հայը թող գովուի օտարներէն : —
Աստուած կը պաշտուի հրեշտակներէն :

ՀՐԱՀԱՆԳ 89. — Գտե՛ք երկու նախադասութիւն
Գոյական, Դերանուն, Անճարկոյք եւ Դերբայ բնու-
թեան խնդիրով. (Տրական , Գործ. կամ Բաց.) :

ՀՐԱՀԱՆԳ 90. — Հետեւեալ ոսանաւորը ուշի
ուշով կարդացե՛ք, ապա ստուել գտնուող հարցում-
ներուն պատասխանեցե՛ք :

ՀՈՂԱԳՈՐԾԸ ՈՒ ԻՐ ՈՐԳԱՆՆԵՐԸ

Հարուստ հողագործ մ'իր մահուան մահճին
Մօտ կանչեց իր մանչ զաւակներն արի ,
Եւ ըսաւ անոնց . « Միակ և վերջին
Պատուէրս այն է որ՝ չըլլա՛յ օտարի
ի վաճառ հանել , յանձնել հաւանիք
Հողն ա՛յն գոր թողած են մեզ մեր նախնիք .
Զի անոր ներքեւ գանձ մը կայ թաքուն :
... Ո՛ր կողմ գտնուիլն աղէկ չեմ գիտեր .

Բայց քիչ մ'աշխատանք և կամք անըկուն
Կըրնան այն գանձին ընել զձեզ տէր . . . :
Ուստի , այս տարի՝ երբ գայ օգոստոս՝
Առէ՛ք ձեր գործիքն — արօր , բրիչ ու բահ —
Բացե՛ք , փորեցե՛ք ամէն տեղ ահօս ,
Զի տրորուած խո՛րշ մ'անգամ չի մնայ . . . :

— Մեռաւ հողագործն . իր որդիքն ուժեղ ,
Զըլապինդ բազկօք գետինն հերկեցին ,
Տակն ու վրայ ըրին հողերն ամէն տեղ . . . :
Եւ՝ թէպէտ հետքն իսկ չը գտան գանձին՝
Սակայն ա՛յնքան լաւ հերկուած հողերէն
— Երբ սերմանեցին — խիստ առատօրէն
Բաղեցին ցորեն , հաճար ու գարի ,
Եւ լաւ հասկըցան թէ՛ իրենց բարի
Հայրն ուղած էր նախ — մեռնելէ առաջ —
Իր զաւակներուն ուսուցանել քաջ
Թէ Աշխատութիւնն՝ գանձ մ'է յաշխարհի :

Ա. Փանոսեան

Հարցումներ. Ի՞նչ ըսաւ հողագործը : Ո՛ւր կան-
չեց : Ի՞նչ ըսաւ անոնց : Հողին տակ ի՞նչ պահուած
է , ըսաւ : Ի՞նչ պատահեց : Հողագործը մեռնելի
վերջ՝ տղան ի՞նչ ըրին : Գանձը գտա՞ն : Ինչո՞ւ :
Յետոյ ի՞նչ ըրին : Ի՞նչ եղաւ հետեւեալիբ : Ի՞նչ
հասկցան (բարոյական) :

ՇԱՐԱԳԱՍՈՒԹԵԱՆ ԿԱՐԳԸ

ՀՐԱՀԱՆԳ 91. — Նախադասութեանց ալիւայլ մասերը որոշեցեք եւ սիւնակներու մէջ գրեցեք, իրենց լրացուցիչներով : (Նքէ պակաս մասեր կան, տեղը պարագայ կը բոլորէ) — *Օրինակ* .

Տեր բայի	Սեռի խնդիր	Բայ
Ժիր երկրագործն	հր արտը	կը հերկէ

Բնութ. խնդիր

ալիւայլ գործիքներով

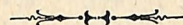
1. Ծաղիկներն օդին մէջ կը ծաւալեն իրենց անուշ հոտը : — 2. Կրնամ արգեօք ես ալ ձեզի պէս երգել այս երգը : 3. Ալիքսան իր դասը քանի մ'անգամ կրկնելուն՝ կը սորվի : — 4. Գիւղին մէջ հանգանակութիւն ըրին աղքատներուն նպաստելու համար : — 5. Հաճոյակատարութեամբ իրենց ծնողքին բերք կը թեթեւցնեն փոքրիկ սղաքը : — 6. Քերականութիւնը մեզի կը սորվեցնէ ուղիղ խօսել եւ ուղիղ գրել : — 7. Այս գիրքէն՝ համաձայնութեան եւ շարադասութեան օրէնքները պիտի սորվին կարգացողները : — 8. Ճանչցամ այսօր քու անմեղութիւնդ : — 9. Ագահը՝ օր մը երջանիկ ըլլալու փափաքով կը դիզէ հարստութիւնը, բայց այդ երջանկութիւնը միշտ կը փախչի իրմէ :

Կանոն 44. — Նախադասութեան մասերուն բնական շարքն այս է. 1. Տեր բայի. 2. Սեռի խնդիր. 3. Բայ. 4. Բնութեան խնդիր:

Եթէ այս բառեր յրացուցիչ ունին, իրենց անմիջապէս մօտ դնելու է :

Գիտ. Ա. — Սեռի եւ բնութեան խնդիրներն իրարու երբեմն նախադաս եւ երբեմն յետադաս կը դրուին :

Գիտ. Բ. — Շաղկապը սովորաբար խօսքին սկիզբը կը դրուի, մակբայը իր բային մօտիկ, յատկացուցիչը, ածականը եւայլն՝ իրենց դոյականին կից կը դրուին :

ՇՐՋՈՒՄ ԿԱՄ ՅԵՂԱՇՐՋՈՒԹԻՒՆ

ՀՐԱՀԱՆԳ 92. — Յաջորդ նախադասութեանց մասերը շարեցեք ալիւայլ կերպերով, առանց պահելու իրենց բնական շարքը :

1. Ես այսօր քու անմեղութիւնդ ճանչցայ :
2. Պատուէրդ միշտ պիտի գործադրեսք մենք :
3. Մեզի համար կ'աշխատին մեր ծնողք գիւշեր ցորեկ :
4. Ճպուռը ամառն ի բուն երգով ու խաղով անցուց իր ժամանակը :

Կանոն 45. — Բառերը բնական շարքէն տարբեր կերպով դասաւորելը կը կոչուի շրջում որ շատ անգամ վայելչութեան, աղղուութեան եւ իմաստի յստակութեան համար կարեւոր է :

ՀՐԱՀԱՆԳ 93. — Հետեւեալ հասուածին մեջ պակաս մնացած բառերը դրեմք :

Յ Ո Վ Ս Է Փ Կ Ը Ծ Ա Խ Ո Ւ Ի

Յակոբ կը սիրէր Յովսէփը իր միւս — աւելի : Անոր համար ծագկեայ — մը շինել տուած էր : Յովսէփին եղբայրները այս նախապատուութեան համար — զինքը : Յովսէփի երկու — տեսնելով՝ իր եղբայրներուն — էր : «Ձեզի հետ — կը կապէի, կ'ըսէր Յովսէփ: Իմ խուրձս կանգուն կեցած էր, և ձերիններն անոր առջեւ — : Տեսայ նաեւ արեւը, — և տասնեւմէկ աստղեր որոնք ինծի — կ'ընէին : »

Այս երազները մանաւանդ՝ Յովսէփի եղբայրներուն — կ'աւելցնէին, ուստի անոնք — կը փնտռէին իրենց եղբորմէն — լուծելու :

ՀՐԱՀԱՆԳ 94. — Ինք սիւնակներ գծեցեք եւ անոնց մեջ գրեցեք սա մակբայները՝ որոշելով անոնց տեղակը. 1. Ժամանակական, 2. Տեղական, 3. Քանակական, 4. Հաստատական, 5. Ժխտական, 6. Հարցական, 7. Տարակուսական, 8. Եղանակական, 9. Յուշական :

Հիմա, հոս, շատ, այո՛, ոչ, ինչպէս, գուցէ, շուտ, ահա, երբ, հոն, քիչ, հարկաւ, մի՛, երբ, արդեօք, կամաց, ահաւասիկ, կանուխ, վեր, աւելի, ստուգիւ, երբեք, ինչո՞ւ, միթէ, աղէկ, աւասիկ, ուշ, ներս, միայն, ճիշդ, բնաւ, ո՞ւր, գէշ, կամաւ, դուրսը, ա՛լ, ուսկից, լաւ, խաղառ, դեռ, կուրօրէն, միասին, մերթ, հերու, կաթողին, շեղակի, ակամայ, հայրաբար, յայտնապէս :

ՀՐԱՀԱՆԳ 95 — Ա. — Էջ 42 ի հասուած 64 բ (ՄԱՅՐԸ) անցեալ ժամանակ րեք, այսպէս .

Մայրը սիրեց Լայն :

Բ. — Նոյնը ժխտական — հարցական րեք :

Օրինակ. — Մայրը չի՞ սիրեր իր զաւակը, ծնականը վրայ չի՞ մեծցներ, անոր մարմինը կերակուրով չի՞ մուցաներ, Լայն :

ՀՐԱՀԱՆԳ 96. — Կարգացեք եւ յետոյ գիծերուն տեղ պատշաճ բառերը (ածական կամ մակբայ) դրեք :

— Վտփորի մէջէն — զնացքէ մ'ետք, — հորիզոնը — կ'ընդարձակի, կը լայննայ և — ծովը — կը պարզուի մեր առջեւ — կոհակներ — կուգան ծեծել նաւուն — կողերը : Իսկ նաւը սարսուռալով, թոթուրտելով կը ճեղքէ — ծովուն — կուրծքը, որ — փրփուր կը ժայթքէ, և —, — վիշապի պէս՝ ֆշալով, փրփրելով կը սուրայ : Ալիքները — խոցուած՝ իրենց — հծծիւնը մրմուռով կ'երթան — կը նուաղին, ծովուն — ջրերուն վրայ :

— արեւուն — ճաճանչները կը խաղան — ալիքներուն հետ . սիւքն ալ — կը մերձենայ անոնց ու իր — համբոյրը կը դրոշմէ ծովուն :

ՀՐԱՀԱՆԳ 97. — Սա բառերը գործածեցեք մեյմէկ խօսքի մեջ. 1. Իբր ենթակայ, 2. Իբր սեռի խնդիր, 3. Իբր բնութեան խնդիր :

Լրագիր, խաչ, հագագործ, քանար :

ՀՐԱՀԱՆԳ 98. — Հետեւեալ հասուածը կարդալէ վերջ նախադասութիւնները զատեցեք ուղղաձիգ գիծով եւ որոշեցեք բառերուն պատշաճ :

ԸՆԹԵՐՅՈՒՄԸ ՄԵՐ ՎԱՐԺԱՐԱՆՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Մեր վարժարաններուն մէջ հասարակ ընթերցումի շատ կարեւորութիւն չի տրուիր ընդհանրապէս, և՛ այդ պատճառաւ՝ հոգ չի տարուիր որ աղայ մը իր ընթերցանութեան առաջին տարիններուն մէջ կարենայ, անսխալ կարդալէն զատ, պէտք եղածին պէս կարդալ, այսինքն՝ զինքը մտիկ ընողին հասկնալի ընել իր ընթերցումը:

Վարժարաններու մէջ՝ առ հասարակ՝ կը բաւականանան աշակերտին անսխալ ընթերցում սորվեցնելով, ա՛լ նկատողութեան չեն առներ թէ անոր կարդացածը հասկնալի կ'ըլլա՞յ թէ ոչ: Մինչև անգամ, եթէ կարդացած ատենը եղանակ մը դնէ, անոր ալ անփոյթ կը գտնուին՝ շատ անգամ՝ ուսուցիչները: Ասկէ առաջ եկած է որ մեր վարժարաններէն ելող շատ մը աշակերտներ, մանչ և աղջիկ, յոռի ընթերցում մ'ունին: Անոնց ո՛չ հնչումը ուղիղ է, և ո՛չ կէտերուն ու շեշտերուն ուշադրութիւն կ'ընեն. իսկ ձայնի ելեւէջ ընա՛ւ չի կայ. պաշտօնական կերպ մը, արուեստական ձայն մը կ'առնեն աշակերտները, երբ գիրքը ձեռք կ'առնեն կարդալու համար: Եւ այս ամէնը՝ գիտէ՞ք ինչու, վասն զի առաջին տարիներուն մէջ սխալ ըմբռնած է ընթերցումի կանոնները: Մէկ խօսքով՝ կարեւորութիւն չի տրուիր վարժարանի փոքրագոյն կարգին:

ՅԱԿԻՄԷ ՕՏԵԱՆ

ԲԱՅԻ ԺԱՄԱՆԱԿՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆԸ

ՀՐԱՀԱՆԳ 99. — Հետեւեալ խօսքերն ամբողջացուցիկ կցելով հիշանդ ըրջալ բայը, հարկ եղած ժամանակով եւ եղանակով:

Երբ Պօղոս կ'աշխատի, հիւանդ է: — Ամէն անգամ որ Պօղոս աշխատի . . . : — Վաղը եթէ Պօղոս աշխատի . . . : — Երբ Պօղոս կ'աշխատէր . . . : — Երբ Պօղոս աշխատեցաւ . . . : — Պօղոս պիտի ձանձրանար եթէ . . . : — Որչա՛փ կը ձանձրանար Պօղոս եբբ . . . : — Պօղոս չպիտի ձանձրանար եթէ . . . : — Պօղոս միշտ ձանձրացած է երբ . . . : — Պօղոս միշտ պիտի ձանձրանայ երբ . . . : — Պօղոս ո՛րչափ կը ձանձրանայ երբ . . . : — Հէ՛գ Պօղոս, շատ կը ձանձրանաս երբ . . . : — Շատ կը ձանձրանայիր երբ . . . : — Որպէս զի Պօղոս ձանձրանայ, պէտք է որ . . . : — Որպէս զի Պօղոս ձանձրանար, պէտք էր որ . . . : — Որպէս զի Պօղոս ձանձրացած ըլլայ, պէտք է որ . . . : — Որպէս զի Պօղոս ձանձրացած ըլլար, պէտք էր որ . . . : — Ստուգիւ ե՛ս ալ կը ձանձրանամ երբ . . . : — Միթէ դուք ալ չէ՞ք ձանձրանար երբ . . . :

ՀՐԱՀԱՆԳ. 100. — Կարգացիկ հետեւեալը, եւ որոշեցիկ յաւկացուցիչները: Գրաբարաձեւ հոլովները պարզեցիկ: Յետոյ նախադասութեան մասերը բնական կարգի վերածեցիկ:

ՆԱՐԵԿԱՅ ՎԱՆՔԸ

Ժամու մը չափ հեռի՝ եոր գիւղէն, աջ կողմը

չեղելով՝ կը բարձրանանք բլրադաշտիկի մը գոգը, և ահա սխրալի տեսարանով մը կը բացուի Նարեկ գիւղը մեր աչքին առջեւ, մէկ կուշտը բարձիկի նման դիրքի վրայ շքեղ վսեմութեամբ իրեն կը կապէ նայողին բիբերն ու սիրտը՝ երկնաման տաճարը Նարեկայ Վանքին: Ոչ եւս կրնայ մարդ նայիլ գիւղին, գիւղացիին, գեղեցկութեանց բնութեան, և բնակիչներու աշխատութեամբ զեղեալ բարութեան: Աստեղատուներու կամարէն հիանալի կ'երեւի գմբէթը Նարեկայ ու զանգակատունն, և ձայնը զանգակահար կոչնակին անխելի կ'ընէ գեղի հօտաղներուն և մացառներու պլպուլին ձայները, որ քաղցրախառն ներդաշնակութեամբ կը ընունայդ դրախտին բլուրը, և արձագանքը կու տան կ'առնեն շրջակայ լեռներուն և երկնակամարին հետ:

ՀՐԱՀԱՆԳ 101. — Գիծերուն տեղ դրեմ պէտք եղած բառերը:

ՅՈՎԱԷՖ ԿԸ ԾԱԽՈՒԻ (Շար.)

Յակոբին որդիները Սիւքէմ գացեր էին իրենց հօտերն — Յակոբ դրկեց —, որպէս զի լուր —: Երբ Յովսէփ հեռուէն —, եղբայրներն ըսին իրարու. «Ահա կուգայ մեր —, եկէք — զինքը, վերջը կ'ըսենք թէ վայրի — մը կերած է զայն:» Բայց Ռուբէն ըսաւ. «Մի' . . . :» Այն ատեն անջուր — մը մէջ նետեցին Յովսէփը, յետոյ հանեցին եւ քսան — ծախեցին — վաճառականներու որոնք իրենց ուղտերով — կը տանէին Եգիպտոս:

— եղբայրներն ալ անոր պատմութեանն առնելով — մը արիւնին մէջ — և իրենց հօրը —:

Յակոբ տեսնելով այդ արիւնաթաթախ — գոչեց. «Զաւկիս պատմութեանն է, անգութ գազան մը — է Յովսէփն:» Դժբաղդ հայրը — իր հագուստներն և այնուհետեւ շարունակ — իր որդիին վրայ:

ՀՐԱՀԱՆԳ 102. — Ուղղաձիգ գիծով զատեցեմք նախադասութիւնները, յետոյ որոշեցեմք բառերուն պատշոնը:

Ճ Շ Մ Ա Ր Տ Ա Խ Օ Ս Տ Ղ Ե Կ Մ Ը

1. Յակոբ, դատարանին մէջ, ձեռքը գրպանը տարաւ գրչատուփն առնելու համար: Գրպանին մէջ շատ բան կար, որոնց տակն էր փնտռած տուփը: Նախ թաշկինակն հանեց, յետոյ ափ մը զնտակ:

2. Նոյն վայրկենին, քովի ընկերը, Եդուարդ, անոր արմուկն հրեց: Գնտաղները թափեցան և ցրուելով գլորեցան մեծաշառաչ: Բոլոր դատարանին տղաքը խնդացին: — «Յակոբ, ըսաւ դատաւուն, պիտի պատժուիս:»

3. Յակոբ յանցանք չ'ունէր, բայց բան մը չըսաւ՝ չուզելով մատնել ընկերը: — Սակայն Եդուարդ չլռեց. ձեռքը վերցուց և ըսաւ. «Պարոն, Յակոբին արմուկն ես հրեցի:»

4. — Եթէ այդպէս է, Յակոբ չպիտի պատժուի, քանի որ յանցաւոր չէ, ըսաւ դատաւուն. խաղ մ'ընելուդ համար անիրաւ ես. բայց շատ լաւ վարուեցար ճշմարիտը խօսելով:»

ՀՐԱՀԱՆԳ 103. — Ամբողջացուցեմք սա խօսքերը:

1. Եթէ աղքատ մը մեր տան դուռը զարնէր ,
 . . . (ըսէ՛, ի՞նչ կ'ընեիր) :
2. Եթէ պղտիկ աղայ մը, փողոցէն անցած ա-
 տեն, ոտքը սահելով իյնայ . . . :
3. Եթէ ճամբան ինձմէ տարեց անձի մը հան-
 դիպիմ . . . :
4. Եթէ փողոցը բան մը գտնեմ . . . :
5. Եթէ անուշադրութեամբ մէկուն ոտքին վը-
 րայ կոխեմ . . . :

ՀՐԱՀԱՆԳ 104. — Հետեւեալ խօսքերն ուղղեցեմ:
 Եղբօրս կը սիրեմ: — Գրիչիս կը փնտռեմ: —
 Որտորդը թռչունին զարկաւ իր հրացանով: —
 Ի՞նչ գործի կը զբաղիս: — Երեք օրէ իվեր առեւ-
 առը ընելով կը պարապիմ: — Մարդ մը ինծի
 տեսաւ: — Ի՞նչու զիս կը նայիս: — Տարէ՛ք սա
 աղեկին պտտցուցէք, որպէս զի կուլայ: — Կ'ու-
 ղէի զձեզ նամակ ղրկելու, ինչու որ թուղթ չու-
 նէի: — Յանցաւորներուն պիտի պատժէ մեր վար-
 ժապետը: — Պատուհանը գոցէ՛ որպէս զի չմտելուդ
 համար: — Կը հրամայեմ զքեզ որովհետեւ խելօք
 կենաս: — Անօգուտ բաներով մի պարապիր, ժա-
 մանակդ մեղք է: — Աս գիրքս վեց դահեկան
 գնեց: — Զիւրն ու կառքը եկաւ, բայց ճամբորդ-
 ները չկրցաւ հասնիլ: — Մեր դրացին ընդարձակ
 պարտէզ մ'ունի զոր կը զբօսնու և կը մշակէ: —
 Կը պաշտեմ Աստուած և կ'երկրպագեմ անկէ: —
 Զեմ սիրեր պուշտալն ու ոստումը: — Պարելն
 ու երգը օգտակար է առողջութեան:

- ՀՐԱՀԱՆԳ 105. — Ո՛ր կենդանին ունի .
 Եղջիւր, սմբակ, ժանիք, թաթ, տտուն, պատիճ,
 հերձատափներ, խեցի, պատեան, շօշափուկ, խայ-
 թոց, ճանկ, մագիլ, ճիրան, կճղակ, կտուց, փուշ:
 Օրինակ. — Եղջ՝ եղջիւր ունի:
- ՀՐԱՀԱՆԳ 106. — Էջ 56 ի 97րդ Հրահանգը
 (ՀՈՂԱԳՈՐԾԸ ՈՒ ԻՐ ՈՐԳԻԲԸ) արձակի վերածեցեմ:
- ՀՐԱՀԱՆԳ 107. — Էջ 60 ի 94 Հրահանգի մակ-
 բայներուն կցեցեմ մէյմէկ բայ, յետոյ մէյմէկ տեքայի,
 սեռի խնդիր, բնութեան խնդիր եւն. եւ այսպէսով
 խօսքերն ընդլայնեցեմ հետզհետէ:
- ՀՐԱՀԱՆԳ 108. — Գիծերուն տեղ իմաստին
 պահանջած բառերը դրեմ:

Գ Ի Ի Ղ Ա Յ Ի Ի Ն Ա Ն Խ Ո Հ Ե Մ Ո Ի Թ Ի Ի Ն Ը

Գիւղացի մը՝ — հեծած՝ տօնավաճառ կ'երթար:
 Ճամբան հանդիպեցաւ ծառի մը և ուղեց անոր
 պտուղէն — : Ասոր համար — մօտեցաւ, և որ-
 պէս զի հասնի ճիւղերուն, — կանգնեցաւ ձիուն
 թամբին վրայ: Ծառին բոլորտիքը մացառներ — :
 Բարեմիտ — իր ձիուն հանդարտիկ — վրայ
 զարմանալով՝ յանկարծ գոչեց. «Մեծ չփոթութեան
 մէջ պիտի — եթէ մէկը գոչէր՝ Հօ՛:» Այս բառն
 անքան բարձր —, որ ձին — ու ձիաւորը մացա-
 ռին մէջ — : «Աւա՛ղ, ըսաւ, ոտք —, կ'իմանամ
 որ պէտք է եղեր մարդ մտքէն անցածը — ըսէ,
 եւս առաւել իրեն չպատկանած — :

ՀՐԱՀԱՆԳ 109. — Հետեւեալ խօսքերն ամբողջացուր առաջինին համեմատ :

1. Տղան կը ծնի, կ'ապրի, կը մնանի, կ'ուտէ, կը խմէ, կը մեծնայ, կը կրթուի, մարդ կ'ըլլայ, կը դործէ, իր քրտինքով ապրուստ կը ճարէ, կուլայ, կը խնդայ, կը զբօսնէ, կը տառապի և վերջապէս կը մեռնի և գերեզման կը մտնէ :

2. Տղան ծնաւ . . .

3. Տղադ պիտի ծնի . . .

4. Տղա՛յ, ծնէ՛ . . .

5. Տղա՛ս, կը ծնիս . . .

6. Ամէն տղայ ծնած է . . . :

ՀՐԱՀԱՆԳ 110. — Գիծերուն տեղ պատշաճ բառը դրե՛ք :

— պէս անուշ	— պէս լայնածաւալ	— պէս ուժեղ
— » ճերմակ	— » լոյծ	— » միամիտ
— » կարծր	— » կլոր	— » ընդարձակ
— » վեհանձն	— » իմաստուն	— » ճերմակ
— » անուշահոտ	— » կակուղ	— » զեղին
— » կարմիր	— » փայլուն	— » փափուկ
— » հաւատարիմ	— » թթու	— » ծանր
— » խորամանկ	— » սուր	— » զիւրաշարժ
— » անմեղ	— » զեղեցկաձայն	— » համբերող
— » խորագէտ	— » ողորկ	— » թեթեւ
— » թափանցիկ	— » քաջ	— » յամառ

(Տե՛ս Գ. Վարժ. Մանկանց, Ե. տիպ, էջ 187, Հրահ. 21)

ՀՐԱՀԱՆԳ 111. — Շեղագիր բառերուն ներհավր գիր եւ միւսներն եզակի դրէ :

Անախորժ յիշատակներ : Անօգուտ միջամտեր : Լայն կօշիկներ : Անհաւատարիմ ծառաներ : Խակ պտուղներ : Ծեր փաստաբաններ : Զանձարացուցիչ պատմութիւններ : Անպտուղ ծառեր : Մեծամիտ մարդեր : Բարի տղաներ : Թաց լաթեր : Նիհար կիներ : Երիտասարդ դասատուներ : Հղու աղջիկներ : Անարի զօրականներ : Հաս ծղօտներ : Մոլի տղաներ : Թքու խնձորներ : Մեղաւոր մարդեր : Գեղեցիկ դէմքեր : Խախուտ հիմեր : Աննշակ արտեր : Մոռք սեռեալներ : Լայն անցքեր : Զօրաւոր միտքեր : Դժուար դասեր : Թեթեւ հիւանդութիւններ : Թարմ հացեր : Բարձր տուններ : Անօտ ամպեր : Սուր գմելիներ : Տկար աչքեր : Սիրելի վարմունքներ : Լացող երախաներ : Ծոյլ աշակերտներ : (Տե՛ս Գ. Վարժ. Մանկանց, էջ 190, Հրահ. 23)

ՀՐԱՀԱՆԳ 112. — Շեղագիր բառերուն ներհակը գտէ՛ք :

Հարսնութիւնը առաքինութիւնն է : Աղիւստութիւնը շաշտութեան դուռն է : Զմեռը արեւոտեղ կը փնտռուի : Աստուած կը զրանայ իր բարիքը մոլի մարդուն : Մեր ասած անձը առաւելութիւնն է՝ ունենար : Բարիները միշտ կանուխ կը մեռնին : Դաս մարդիկ չար են : Անաշտ ըլլանք կենդանիներուն նկատմամբ : Առաւօտուն՝ արեւը կը ծագի : Դժբաղդութիւնը կեանքը կը կարճէ : Ծնունդը

մեր կեանքին սկիզբն է: Ծերութիւնը եւ կը նայի =
Ծերութիւնն ապերջանիկ է, վասն զի շատ գիտէ:
(Տե՛ս Երրորդ Վարժութիւն Մանկանց, Ե. Տիպ-
էջ 196, Հրահ. 26):

ՀՐԱՀԱՆԳ 113. — Ամբողջացուցի՛ք սա խօսքերը:

1. Գրութեան մէջ, հարցում նշանակող բառին
վրայ — կը դրուի (°):

2. Երբ բառին մէկ մասը տողադարձ ընել հարկ
ըլլայ, տողին ծայրը կը դնեմ — (-):

3. Երբ ուրիշի մը խօսքն առաջ բերել հարկ ըլլայ,
այն խօսքին սկիզբն ու վերջը կը դնեմ — (« »):

4. Բառի մը իբր յաւելուած կամ իբր մեկնու-
թիւն դրուած ուրիշ բառեր զատելու նշանն է
— [()]:

5. Զարմանք, ցաւ, ուրախութիւն, խրախոյս
և այլ այսպիսի հոգեկան կիրք և յուզմունք ցու-
ցըող բառին վրայ կը դրուի ('):

6. Հրամայական բառերու վրայ կը դնենք
— ('):

7. Կրճատուած գրի մը տեղ պէտք է դնել
— ('):

ՀՐԱՀԱՆԳ 114. — Էջ 61ի 98 Հրահանգն օրի-
նակելով՝ մակբայները, ածականները եւ յետադի-
րները ստորագծեցիք:

ՀՐԱՀԱՆԳ 115. — Ի՞նչ բանով ինքզինքը կը
պատկանէ. Կատուն, եզր, կէտը, առիւծը, ձիւն
թորակը, փիղը, պիծակը, ոգնին, շունը:

(Գիծերուն տեղ գրեցիք պատասխանները).

1. Պիծակն ինքզինք կը պաշտպանէ իր	— ով:
2. Կատուն	» իր — ով:
3. Ձին	» իր — ով:
4. Փիղը	» իր — ով:
5. Առիւծը	» իր — ով:
6. Եզր	» իր — ով:
7. Ոգնին	» իր — ով:
8. Թութակը	» իր — ով:
9. Կէտը	» իր — ով:
10. Շունը	» իր — ով:
11. Մարդը	» իր — ով:

ՀՐԱՀԱՆԳ 116. — Ինչ հոլով պէ՛տք է դնել շե-
ղագիր դերանունները, ուղղեցիք եւ բացատրեցիք
կանոնը:

Հայրս դուք կը սիրէ: — Տղան ես կը վախ-
նայ: — Եղբայրս անոնք հրաւիրեց: — Բոյրս
դուք մեր տունը կը հրաւիրէ: — Վիզս պլլուեցաւ
և կը համբուրէր ես: — Դուք մոռցաք մենք: —
Դուք հիւանդ կը կարծէի: — Անոնք մխիթարելու
գացի: — Դուն հոն տեսայ: — Աղէկ ընդունե-
ցինք անոնք: — Դուք գիրք մը պիտի ուզեմ: —
Եղբայրդ ծեծեց ես: — Գիրքերը կը զուարճա-
ցնեն մենք: — Ես այն չափ: — Բրիտանոս ազա-
տեց մենք: — Ան բաժնուեցաւ ես: — Հօրաքոյրս
սրդողեցաւ ես դէմ: — Մի՛ վախճար ես:

ՀՐԱՀԱՆԳ 117. — Կետեռուն տեղ դրեք իմաստին պահանջած բառերը :

Ա Ր Դ Ա Ր Դ Ա Տ Ա Ս Տ Ա Ն

Վաճառական մը . . . մեռաքս յանձնեց ուղտապանի մը որպէս զի Բերիայէն Պոլիս . . . , ինքն ալ անոր հետ . . . : Բայց հիւանդանալով՝ չկրցաւ . . . : Ուղտապանը, կարծելով թէ . . . մեռած է, վաճառեց . . . և իր արհեստը փոխեց որպէս զի . . . :

Բայց օր մը վաճառականը . . . և՛ երկար առէն փնտռելէ վերջը՝ . . . ուղտապանը և . . . : Նենգամիտ ուղտապանը զինք . . . ձեւացուց և ուրացաւ թէ ինք նախկին . . . է : Դատաւորին առջև . . . և որովհետեւ ապացոյց . . . , դատաւորը չը կրցաւ վճիռ . . . և արձակեց . . . : Մինչդեռ անոնք դուրս կ'ելլէին, . . . պատուհանէն նայելով՝ . . . բարձրաձայն. « Ուղտապա՛ն, ուղտապա՛ն, . . . պիտի ըսեմ քեզի : » Ուղտապանը գլուխը . . . , առանց խորհելու թէ քիչ մ'առաջ ուրացած էր . . . ըլլալը : Այն ատեն դատաւորը . . . յանցաւորը և . . . : Ուղտապանը դատապարտուեցաւ . . . , նաեւ կարեւոր գումար մը վճարելու իր . . . համար :

ՀՐԱՀԱՆԳ 118. — Էջ 61 ր 99 հրահանգը յոգնակիի վերածեցեք այսպէս . Երբ Պողոս եւ Պետրոս կ'աշխատին, հիշանդ եւ, եւայլն :

ՀՐԱՀԱՆԳ 119. Գիծերուն տեղ դրեք պատշաճ բառը :

— պէս ժիր	— պէս գեղեցիկ	— պէս վաղանցուկ
— » հարուստ	— » անհոգ	— » զուարճախօս
— » սրբնթաց	— » արագընթաց	— » նախանձոտ
— » պաղ	— » բարակ	— » կատաղի
— » անշարժ	— » թեթեւ	— » դիւրավառ
— » մանր	— » հաւատարիմ	— » անեղ
— » անմեղ	— » անգութ	— » դանդաղ
— » յեղյեղուկ	— » անխօս	— » խուսափուկ
— » զանգաղաբայլ	— » դիւրաշարժ	— » դողդոջուն

(Տե՛ս Գ. Վարժ. Մանկանց, Ե. տիպ, էջ 194, Հրահ. 25)

ՀՐԱՀԱՆԳ 120. Հետեւեալ նախադասութիւններն ամբողջացեք, գործողութեանց նպատակը գտնելով, այսպէս . Յորեքը կը փոխէ չորցնելու համար :

1. Եկեղեցի կ'երթանք . . . : 2. Մշակը կը հերկէ արտը . . . : 3. Զուրը կը խմեն . . . : 4. Մարդիկ հագուստ կը հագնին . . . : 5. Տղաք դպրոց կ'երթան . . . : 6. Հիւանդին դեղ կու տան . . . : 7. Կերակուր կ'ուտենք . . . և ոչ թէ կ'ապրինք . . . : 8. Զկնորսն իր ուռկանը ծովը նետեց . . . : 9. Կրակ կը վառենք . . . : 10. Ասեղ, թեւ և մատնոց կը գործածենք . . . :

ՀՐԱՀԱՆԳ 121. Ամբողջացուցեք սա խօսքերը :

Իրարմէ հեռու գտնուող անձեր իրարու — կը գրեն : Ուրեմն նամակ մը՝ — անձերու մէջ եղած կապը կամ յարաբերութիւնն է : Նամակին թուղթը պէտք է — ըլլայ . թղթին աջ կողմը դէպի վերօք կը դրուի — : Քիչ մը վար և դէպի ձախ կը գրուի —

և ասոր տակ, տող մը վարէն, կը գրուի բուն — :
Գրութիւնն աւարտելուն պէս, տակը՝ դէպի աջ
կողմը՝ կը գրուի — :

Նամակը — մէջ կը դնեն և վրան կը գրեն —
այսինքն նամակն առնելիք անձին անունը, — ,
— , — , ևայլն :

Նամակը պէտք է թղթատունը յանձնել, ուր
վրան կը փակցնեն — : Յետոյ ուրիշ պաշտօնեայ
մը զայն կը դնէ — մէջ, միւս քաղաքը ղրկուելիք
ուրիշ նամակներու հետ : Այդ պայուսակը — ով
կամ — ով կը ղրկուի նոյն քաղաքի թղթատունը.
հոն, ցրուիչը կ'առնէ նամակներն և կը բաժնէ
իրենց հասցէին :

ՀՐԱՀԱՆԳ 122. — Ձեզեցեի վերադիրները (ա-
ծական եւ մական) :

Գեղազուարճ Վոսփորի մէջէն խաղաղ գնացքէ
մ'ետք, կապուտակ հորիզոնը հետզհետէ կ'ընդար-
ձակի, կը լայննայ, և անհուն ծովը միապաղաղ կը
պարզուի մեր առջեւ : Փրփրադէզ կոհակներ շա-
ռաչաձայն կու գան ծեծել նաւուն ամրակուռ կո-
ղերը : Իսկ նաւը սարսուլով, թոթուրտելով կը
ձեղքէ ալեամանջ ծովուն յեղյեղուկ կուրծքը որ
սպիտակ փրփուր կը ժայթքէ, և կատաղի, ամենի
վիշապի պէս ֆշալով, փրփրելով կը սուրայ : Ալիք-
ները՝ կարեւէր խոցուած՝ իրենց խուլ հեծծիւնը
մրմուլով՝ կ'երթան մէկիկ մէկիկ կը նուաղին՝
ծովուն կապոյտ ջուրերուն վրայ :

Լուսաշող արեւուն ոսկի ճաճանչները կը խա-
ղան վէտ վէտ ալիքներուն հետ, սիւքն ալ մեղ-
միկ կը մերձենայ անոնց և իր հեղիկ համբոյրը՝
կը գրոշմէ ծովուն :

ՀՐԱՀԱՆԳ 123. Ընդլայնեցեի հետեւեալ խօսքերը
ըսելով իրողութեան հետեւանք :

1. Կայծ մ'ինկաւ տանը յարդանոցին մէջ, իս-
կոյն . . .
2. Քառասուն ժամ անընդհատ անձրեւ տեղաց-
ակէ առաջ եկաւ . . .
3. Հրանտ դասի ժամանակ կը զբօսնէ, ուստի
բան չպիտի սորվի . . . :
4. Ծաշի զանգակն հնչեց . . . :

ՀՐԱՀԱՆԳ 124. — Շեղագիր բառերուն ներ-
հակը դիր :

Բարի գործ մը կակոռ դարձի կը նմանի : Ան-
մեղին քունը խաղաղ է : Մարմինը կը հնազանդի :
Պարսաւը կը զայրացնէ մեր հոգին : Տգիտութիւնը
մտքին խաւարն է : Բարիին բարեկամութիւնը
գովեստ մ'է : Եթէ չգիտես՝ լոկ : Մարդս փշանգաւ
կըզղջայ լոկուն : Ասեղութիւնն ու անկերողութիւնը
դժոխիսն եղած են : Մեղաւորին աղօթքն Աստուծոյ
ասեղի է : Անպարկեշտ մարդուն երջանկութիւնը
վաղանցիկ է : Աշխատասիրութիւնն ու խնայողու-
թիւնը կանգնումի կ'առաջնորդեն :

(Տե՛ս Գ. Վարժարիւն Մանկանց, էջ 198,
Հրահանգ 27) :

ՀՐԱՀԱՆԳ 125. — Հարցումներուն պատասխանեցեք այնպէս որ ամբողջ հասուած մը ըլլայ:

Տ Ո Ւ Ն Ը

Ի՞նչ է տունը. 2. Ո՞վ շինած է զայն, ի՞նչ պէս. 3. Ո՞վ կը բնակի հոն. 4. Ի՞նչպէս պէտք է ըլլայ տուն մը առողջապահական տեսակէտով. 5. Ի՞նչ ըսել է վաչկատուն. 6. Մարդոց բնակութեան յատուկ ուրիշ ի՞նչ շէնքեր կան:

ՀՐԱՀ. 126. Շեղագիրներուն ներհակը գրեցեք:

Կը սիրեմ այն աշակերտը որ միշտ զբաղեալ, հոգածու և բարի է: Այնպէս կը կարծէ թէ ժամերը խիստ արագ կ'անցնին, վասնզի շաւղ գործածուած ժամանակը կարճ կը թուի: Դաս սորվիլ գուարճութիւն կը պատճառէ անոր, աշխատութիւնը հանգիստ մ'է անոր համար, ամէն բան դիւրին կ'երեւի: Ուստի իր ընկերները կը մեծարեն զինքը, դասատուն կը վարձատրէ, մայրն ալ երջանիկ է որդիին այս շաւղ վարմունքին համար և շարունակ կը փայտայտէ զայն: Ապագային, խոնարհ և գիտուն մէկը պիտի ըլլայ, վասն զի խոնարհութեան սովորական ընկերն է գիտութիւնը: Կը բերիրիմ այսպիսի աղու մը վիճակին վրայ, և ո՞վ չպիտի բերիրէր, եթէ նկատէր թէ շաւղ դաստիարակութիւն մը աղբիւր է առաքինութեան և ծիւ ամէն բարիքներու:

(Տե՛ս Գ. Վարժութիւն Մանկանց, Ե. Տիպ, էջ 200, Հրահանգ 28):

ՀՐԱՀԱՆԳ 127. Հետեւեալ հարցումներուն պատասխանեցեք:

Ե Կ Ե Ղ Ե Յ Ի Ն

1. Ի՞նչ է եկեղեցին: 2. Բանի՞ մասերէ կը բաղկանայ: 3 Ո՞վ կը յաճախէ հոն եւ ինչո՞ւ: 4. Որո՞նք են եկեղեցիին պաշտօնեաներն և ի՞նչ կ'ընեն: 5. Եկեղեցիին հասոյթները ուսկի՞ց կը գոյանան և ի՞նչ նպատակի կը գործածուին:

ՀՐԱՀԱՆԳ 128. — Հետեւեալ բառերը գործածեցեք:

1. Իբր ենթակայ 2. Իբր ստորոգելի 3. Իբր սեռի խնդիր 4. Իբր բնութեան խնդիր
Բարեկամ, քաղաք, ծով, ծոյլ, գիտութիւն:

ՀՐԱՀԱՆԳ 129. — Ընդլայնեցեք սա խօսքերը, քսելով իրողութեան հետեւանքը:

1. Առաւօտ եղաւ
2. Մշակը հերկեց երկիրը
3. Լեւոն ձմեռ ատեն բոսիկ կը պտտէր

ՀՐԱՀԱՆԳ 130. — Նախադասութիւնները զանեցեք ուղղաձիգ գիծով, յետոյ հոմանիշ ունեցող բառերը գտեք:

Զ Գ Ա Յ Ո Ւ Ն Ս Ղ Ա Ն

Երուանդ, որ ընչեղ մարդու մը որդին էր, գարնան գեղածիծաղ առաւօտ մը գիւղ գնաց պտտելու: Ագարակ մտաւ և պնակ մը կաթ բերել տուաւ. ստակը վճարեց, ծառի մը շուքին տակ խոտին վրայ նստաւ, կաթին մէջ հաց բլրեց և սկսաւ ախորժակով ուտել:

Վահան, որ գիւղացի աղքատ տղայ մ'էր, հոն
 Կեցած՝ Երուանդին կը նայէր ու բերնին ջուրերը
 կը վաղէին . խեղճութենէն, անօթութենէն տղուն
 երեսը գոյն չէր մնացեր : Թէպէտ սիրաւ ուզեց ,
 բայց չկրցաւ երեսը պնդացնել ու Երուանդէն քիչ
 մը կաթ ուզել : Երուանդին մտքէն մէկ մը ան-
 ցաւ՝ պնակին տակ քիչ մը բան աւելցնել Վահանին
 համար , բայց որկրամոլութիւնը յաղթելով բարե-
 սրտութեան՝ լաւ մը կերաւ խմեց մինչեւ յետին
 կաթիլը : Այն ատեն ցաւ մը զգաց սրտին մէջ ,
 խիղճի ձայնն իրեն կ'ըսէր կարծես . « Երուանդ ,
 ինչո՞ւ բաժին չհանեցիր աղքատին , ինչո՞ւ անգութ
 վարուեցար » Ամօթէն կասկարմիր կտրած էր և
 ա'լ չէր համարձակիր Վահանին նայելու : Յանկարծ
 ոտք ելաւ , պնակը նորէն լեցնել տուաւ , խոշոր
 հաց մ'ուզեց , իր ձեռքով կաթին մէջ բրդեց եւ
 Վահանին հրամցուց որ անուշ ընէ :

Երուանդ կրցաւ գոհ սրտով տուն դառնալ :

ՀՐԱՀԱՆԳ 131. Ընդլայնեցեք սա խօսքերը՝ ք-
 սելով իրողութեան հետեւանք :

1. Երեկոյ եղաւ . . . : 2. Ծերունի մը կար որ
 մեռաւ . . . : 3. Ամառը այգիէն խաղող կը կթենք . . .

ՀՐԱՀԱՆԳ 132. Ամբողջացուցեք սա խօսքերը :

1. Երբ մէկը զիս կանչէ . . . (ըսէ՛ ի՞նչ կ'ընես) :

2. Երբ մէկն ինծի բան մը հարցնէ . . . :

3. Երբ վարժապետս բան մը հրամայէ . . . :

4. Երբ ուրիշը բան մը կը խօսի . . .

5. Սենեակի մը մէջ նստած ատենս , եթէ տա-
 րեց և ակնածելի անձ մը ներս մտնէ . . . :

6. Երբ սեղանի վրայ գտնուիմ . . . :

7. Երբ իմ ներկայութեանս , յանրաւի կ'ամ-
 բաստանեն կամ կը զրպարտեն ուրիշը . . . :

ՀՐԱՀԱՆԳ 134. Շեղագիր բառերուն համանի-
 ւը գտեք :

ՃԱՐՊԻԿՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԱՆՎԱՆՈՒԹԻՒՆ

Մակեդոնիոյ Փիլիպպոս արքային շէղ նժոյգ մը
 նուէր եկեր էր : Այդ երիվարը կը կոչուէր ցլագը-
 լուի , որովհետեւ գլուխը նման էր ցուլի գլխուն :
 Շատ ճարտար ձիավարներ չկրցան այդ անզուսպ,
 խեղ երիվարը զսպել , հետեւաբար Փիլիպպոս կ'ու-
 զէր զայն արարներձեղ իբրեւ փաստկար անա-
 սուն : « Ափսո՛ս , ըսաւ մասաղաւսի զաւակն Աղէք-
 սանդր , ափսո՛ս որ իրենց Տիրութեանք եւ երկ-
 յոտութեանք այս հիսնայի ձին ձեռքէ պիտի հա-
 նեն » : Փիլիպպոս՝ տղուն յանդգնութիւնը ուղղելու
 համար՝ պատշաճեց որ ինք հեծնէ վրան : Աղէք-
 սանդր խնդրեալք վաղեց գնաց ամենի ձիուն
 քով . շոյեց զգուց զայն , հանդարտեցուց , վար-
 պետեալք վրան նետուեցաւ , քիչ մ'ասեմ քա-
 լեցուց , յետոյ մտրակեց , սանձարձակ վազուց ,
 խոնջեցուց : Սանձը դարձուց , բերաւ հօրն առջև ,
 հեզիկ հեզիկ ձիավարեց ու վար իջաւ :

Ապշեցաւ Փիլիպպոս . « Որդեա՛կ , ըսաւ , քեզի
 արժանի կայսրութիւն մը փնտռէ . Մակեդոնիա
 բաւական չէ » : Եւ ողջագուրեց պագաւ զինքը : Ետ-
 այն խաւարիս երիվարն ա'յնչափ ընտելացաւ , կ'ը-
 սեն , Աղէքսանդրի՝ որ մինչև առջեւի ոտքերը կը
 ծոկեր որպէս զի Աղէքսանդր վրան աշտանակէ :

(Տե՛ս Գ. Վարժ. Մանկանց էջ 201, Դաս 39) :

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

Լրացուցիչ Դասընթաց
ԱՇԽԱՐՀԱԲԱՐ ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՍՄԲԱՏ ԴԱՒԹԵԱՆԻ

112 մեծագիր էջերէ բաղկացած այս դասագիրքը դիւրագոյն կերպով կ'աւանդէ արդի հայերէնի հիմնական կանոնները : Ամէն էջի հանդէպ դրուած են ճոխ ու բազմազան հրահանգներ, եւ աշակերտը դէմ առ դէմ տեսնելով տեսականն ու գործնականը, մէկ ակնարկով կ'ըմբռնէ դասը : Այս դրութիւնն, իր շատ պարզ, շատ բնական եւ նոյն իսկ հաճոյալի հանգամանքով, անկասկած պիտի գտնէ ջերմագոյն ընդունելութիւն մը՝ որուն արժանացած է արդէն նոյն Հեղինակին Տարրական Քերականութիւնը՝ նախնական կարգերու համար :

Աշխարհաբար լեզուն սիրող ու դասախօսող Պատ. Ուսուցիչները գոհ պիտի մնան այս Լրացուցիչ Դասընթացէն որ պիտի նպաստէ աւելի հիմնական կերպով ուսանելու, գործնական կերպով ըմբռնելու քերականական սկզբունքները :

Գրքին սկիզբը մանրամասն բացատրուած է դասաւանդման եղանակը զոր ջերմապէս կը յանձնարարենք դասատուներու ուշադրութեան :

Գիշն է Յ դահ. արծաթ

Հեղինակին հասցէն է .

Սմբատ Դաւթեան

2574

2013

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0061430

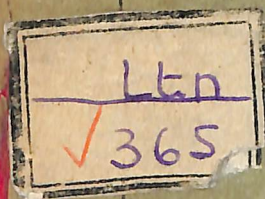
ԱՇԽԱՏԱՍԻՐՈՂԷՆ ՄԻԱ ՎՈՐՈՅԸ

1. Եմայր Օսմանեան գրադարան (Էն-
մուզէճը Էտէպիյար Թիւրքիյէ) 4
2. Կիւլէնի Էթափ Կամ Վարդենիք
ընտիր գրաւածոյ (Բ. Տարի) 2

ԸՆԴ ՄԱՍԼՈՎ

Օրինադիրք ժողովրդական իրաւանց

ԳԻՆՆ Է 60 ՓՈՐՍ